

ΣΧΟΛΙΑ
της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
Για την
Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου της 29.4.2004
«Για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και
το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων
ως προσφύγων ή ως προσώπων
που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους»
Επίσημη Εφημερίδα, L 304 της 30/9/2004

Γενεύη, 28.1.2005

Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004
για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων
τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προ-
στασίας για άλλους λόγους
Επίσημη Εφημερίδα L 304 της 30/09/2004

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη: τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 63 σημείο 1 στοιχείο γ), σημείο 2 στοιχείο α) και σημείο 3 στοιχείο α),
την πρόταση της Επιτροπής¹,
τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²,
τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής³,
τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών⁴,
Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Η κοινή πολιτική ασύλου, που περιλαμβάνει το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα για το άσυλο, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ανοικτού σε εκείνους οι οποίοι, αναγκασμένοι από τις περιστάσεις, αναζητούν νομίμως προστασία στην Κοινότητα.

(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά την έκτακτη σύνοδο στο Τάμπερε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, συμφώνησε να καταβληθεί προσπάθεια για τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος για το άσυλο, με βάση την πλήρη και συνολική εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης, της 28ης Ιουλίου 1951, σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων (εφεξής «Σύμβαση της Γενεύης»), όπως συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967 (εφεξής «Πρωτόκολλο»), επιβεβαιώνοντας έτσι την αρχή της μη επαναπροώθησης και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν αποστέλλεται πίσω σε μέρος όπου θα υφίστατο δώξις.

(3) Η Σύμβαση της Γενεύης και το σχετικό πρωτόκολλο αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων.

(4) Στα συμπεράσματα του Τάμπερε αναφέρεται ότι το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα για το άσυλο θα πρέπει βραχυπρόθεσμα να περιλαμβάνει την προσέγγιση των κανόνων που διέπουν την αναγνώριση και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα.

Σχολιασμός των παραγράφων (1) έως (4): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει το στόχο των κρατών μελών της Ε.Ε. να δημιουργήσουν κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου βασισμένο στην πλήρη και περιεκτική εφαρμογή της Σύμβασης του 1951. Το σύστημα αυτό υιοθετεί την αρχή της *μη επαναπροώθησης* και μια ολοκληρωμένη σειρά δικαιωμάτων που επιτρέπουν στους πρόσφυγες να εξασφαλίζουν την αυτάρκειά τους και την ένταξή τους στη χώρα υποδοχής. Περαιτέρω, οι προαναφερόμενοι παράγραφοι διευκρινίζουν ότι σκοπός της Οδηγίας δεν είναι να τροποποιήσει το ισχύον διεθνές προσφυγικό δίκαιο αλλά να παράσχει δεσμευτικές κατευθυντήριες οδηγίες για την ερμηνεία του στο πλαίσιο της Σύμβασης. Υπενθυμίζεται όμως ότι η Σύμβαση είναι πολυμε-

¹ ΕΕ C 51 E της 26.2.2002, σ. 325.

² ΕΕ C 300 E της 11.12.2003, σ. 25.

³ ΕΕ C 221 της 17.9.2002, σ. 43.

⁴ ΕΕ C 278 της 14.11.2002, σ. 44.

ρές κείμενο παγκόσμιας εφαρμογής. Για τη διατήρηση του οικουμενικού χαρακτήρα της Σύμβασης η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καλεί τα κράτη μέλη της Ε.Ε. να λάβουν υπόψη τις κοινές θέσεις που έχουν υιοθετηθεί σε διεθνή φόρα και ειδικότερα στην Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καθώς και την εκτός της Ε.Ε. εξέλιξη της κρατικής πρακτικής κατά την ερμηνεία της Σύμβασης.

(5) Στα συμπεράσματα του Τάμπερε επισημαίνεται περαιτέρω ότι οι κανόνες σχετικά με το καθεστώς πρόσφυγα είναι σκόπιμο να συμπληρώνονται από μέτρα σχετικά με επικουρικές μορφές προστασίας που να χορηγούν το κατάλληλο καθεστώς σε κάθε πρόσωπο που έχει ανάγκη προστασίας.

Σχολιασμός της παραγράφου (5): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη που, υιοθετώντας ολιστική προσέγγιση, ρυθμίζει το καθεστώς όσων παρότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία. Υπογραμμίζει ότι πολλοί από τους δικαιούχους της διεθνούς προστασίας αυτής της μορφής υπάγονται στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας. Όμως, το Γραφείο θεωρεί σημαντικό να διευκρινιστεί στις εθνικές διατάξεις με τις οποίες θα μεταφερθεί η Οδηγία στις έννομες τάξεις των κρατών μελών της Ε.Ε. ότι κάθε αίτηση ασύλου πρέπει κατ' αρχήν να εξετάζεται στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης (Βλέπε επίσης τα σχόλια στα άρθρα 2 (ζ) και 15).

(6) Κύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη μέλη.

Σχολιασμός της παραγράφου (6): Οι υποχρεώσεις που τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει με τη Σύμβαση του 1951 και τα άλλα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι δεσμευτικές και πρέπει να θεωρείται ότι αποτελούν το πλαίσιο κάθε προσπάθειας της Ε.Ε. να θεσμοθετήσει συμπληρωματικά κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων των «ελάχιστων απαιτήσεων». Οι διατάξεις της Οδηγίας πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται υπό το φως αυτών των διεθνών υποχρεώσεων.

(7) Η προσέγγιση των διατάξεων των σχετικών με τη χορήγηση και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας εκτιμάται ότι θα συμβάλει στον περιορισμό των δευτερογενών μετακινήσεων των αιτούντων άσυλο μεταξύ κρατών μελών, όταν οι εν λόγω μετακινήσεις οφείλονται αποκλειστικά στις διαφορές μεταξύ των κατά τόπους νομικών πλαισίων.

(8) Οι ελάχιστες απαιτήσεις, εκ της φύσεώς τους, ενέχουν τη δυνατότητα για τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ περισσότερο ευνοϊκές διατάξεις για τους υπηκόους τρίτων χωρών ή τους απάτριδες που αιτούνται διεθνή προστασία από κράτος μέλος, οσάκις το εν λόγω αίτημα νοείται ως στηριζόμενο στο γεγονός ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είτε είναι πρόσφυγας κατά την έννοια του άρθρου 1Α της Σύμβασης της Γενεύης είτε χρήζει διεθνούς προστασίας γι' άλλους λόγους.

Σχολιασμός της παραγράφου (8): Βλέπε σχολιασμό του άρθρου 3.

(9) Οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι ανιθαγενείς η παραμονή των οποίων στο έδαφος των κρατών μελών επιτρέπεται όχι για λόγους οφειλομένους στην ανάγκη διεθνούς προστασίας, αλλά βάσει διακριτικής ευχέρειας για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους συμπόνοιας, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας.

(10) Η παρούσα οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται, ιδίως, στον «Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Ειδικότερα, η παρούσα οδηγία σκοπεί να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογενείας τους που τους συνοδεύουν.

(11) Όσον αφορά τη μεταχείριση των προσώπων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από υποχρεώσεις που υπέχουν από πράξεις διεθνούς δικαίου στις οποίες είναι μέρη και οι οποίες απαγορεύουν τις διακρίσεις.

Σχολιασμός των παραγράφων (10) και (11): Η Ύπατη Αρμοστεία αντιλαμβάνεται ότι οι παράγραφοι αυτοί καλούν τα κράτη μέλη να ερμηνεύουν την Οδηγία σύμφωνα με τις διεθνείς και τις περιφερειακές συμβάσεις προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Εκτός από τη Σύμβαση του 1951, τα κείμενα αυτά και η ερμηνεία τους, όπως έχει εξελιχθεί με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των οργάνων των διεθνών συμβάσεων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, περιλαμβάνουν δεσμευτικές υποχρεώσεις και παρέχουν σημαντικές κατευθυντήριες οδηγίες για τις προϋποθέσεις παροχής διεθνούς προστασίας και για τα κριτήρια της μεταχείρισης.

(12) Το «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Σχολιασμός της παραγράφου (12) : Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την αναφορά στο «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού», αρχή που αποτυπώνεται στο άρθρο 3 της Σύμβασης του 1989 για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁵. Η αρχή αυτή πρέπει να είναι η βάση της εφαρμογής κάθε διάταξης που αφορά παιδιά. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα εφαρμόζεται στην ευαίσθητη ερμηνεία του καθορισμού της ηλικίας [βλέπε σχόλια στα άρθρα 4 (3) (γ), 9 (2) (στ) και 10 (δ)] καθώς και στη μεταχείριση των παιδιών προσφύγων, που ρυθμίζεται στο κεφάλαιο VII (Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, βλέπε ειδικότερα το σχολιασμό του άρθρου 30).

(13) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει το πρωτόκολλο σχετικά με το δικαίωμα ασύλου των υπηκόων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

⁵ «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού» (Ν. 2101/1992, ΦΕΚ 192, τ. Α΄)

Σχολιασμός της παραγράφου (13): Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 2 (γ)

(14) Η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα είναι πράξη με αναγνωριστικό χαρακτήρα.

Σχολιασμός της παραγράφου (14) : Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει αυτή τη διευκρίνιση που εκφράζει τη γενικά αποδεκτή πρακτική και αποτυπώνεται στην παράγραφο 28 του «Εγχειρίδιου για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων»⁶. Ένα πρόσωπο είναι πρόσφυγας σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 από τη στιγμή που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του σχετικού ορισμού. Τούτο πρέπει να συμβαίνει αναγκαστικά πριν του αναγνωριστεί επίσημα το καθεστώς του πρόσφυγα.

(15) Οι διαβουλεύσεις με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες μπορεί να παρέχουν πολύτιμες οδηγίες προς τα κράτη μέλη για τη χορήγηση ή μη του καθεστώτος πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης της Γενεύης.

Σχολιασμός της παραγράφου (15): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει αυτήν την παράγραφο, που αναγνωρίζει, κατά τα προβλεπόμενα στο Καταστατικό της και ειδικότερα στο άρθρο 35 της Σύμβασης του 1951 το ρόλο της να επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης. Πιστεύει ότι τα κράτη θα διαβουλεύονται μαζί της και θα λαμβάνουν υπόψη τις θέσεις της κατά τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα ή των αναγκών συμπληρωματικής/επικουρικής προστασίας. Σχετικά, αναφέρονται το *Εγχειρίδιο* για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων και οι Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία⁷ καθώς και άλλα κείμενα νομικής φύσης του Γραφείου του Υπατου Αρμοστή για τους Πρόσφυγες που παρέχουν ανεκτίμητες κατευθυντήριες οδηγίες στα κράτη μέλη. Επίσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι θέσεις της Ύπατης Αρμοστείας όσον αφορά ιδιαίτερες ομάδες προσφύγων που υπάγονται στην εντολή της. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας οι σχετικές εθνικές διατάξεις πρέπει να περιλάβουν αναφορά στις νομικές κατευθυντήριες οδηγίες που εκδίδει για θέματα του προσφυγικού δικαίου.

(16) Είναι σκόπιμη η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για τον ορισμό και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα, ούτως ώστε οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς των κρατών μελών να καθοδηγούνται κατά την εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης.

⁶ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων*, 5^η ελληνική έκδοση, Αθήνα 2004.

⁷ Από τα μέσα του 2002 η Ύπατη Αρμοστεία εξέδωσε Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία στα ακόλουθα θέματα: α) [τη δίωξη λόγω γένους](#), β) [τη συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα](#), γ) [την παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα δυνάμει του άρθρου 1 Γ \(5\) και \(6\) της Σύμβασης του 1951](#), δ) [τη δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής](#), ε) [τις ρήτρες αποκλεισμού](#) και στ) [τη δίωξη λόγω θρησκείας](#). Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκδίδει αυτές τις Κατευθυντήριες Οδηγίες στο πλαίσιο της εντολής της, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Καταστατικό της και στο άρθρο 35 της Σύμβασης του 1951. Οι Οδηγίες αυτές συμπληρώνουν το Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας και έχουν σκοπό να παράσχουν γενικές κατευθύνσεις νομικής φύσης στις κυβερνήσεις, στους δικηγόρους, στους κριτές των αιτημάτων ασύλου και στους δικαστές.

(17) Είναι αναγκαίο να θεσπισθούν κοινά κριτήρια για την αναγνώριση των αιτούντων άσυλο ως προσφύγων κατά την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης.

Σχολιασμός των παραγράφων (16) και (17) : Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες καλωσορίζει τη διευκρίνιση σύμφωνα με την οποία η Οδηγία δεν έχει σκοπό να αντικαταστήσει, να τροποποιήσει ή να συμπληρώσει τη Σύμβαση του 1951, αλλά να παράσχει κατευθυντήριες οδηγίες για την ερμηνεία της.

(18) Ειδικότερα, είναι αναγκαίο να καθιερωθεί κοινή αντίληψη των εννοιών της *επί τόπου* ανακύπτουσας ανάγκης παροχής προστασίας, των πηγών βλάβης ή προστασίας, της εγχώριας προστασίας και της δίωξης, περιλαμβανομένων των λόγων δίωξης.

(19) Προστασία μπορεί να παρέχεται όχι μόνον από το κράτος, αλλά και από ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις της παρούσας οδηγίας και ελέγχουν περιοχή ή ευρύτερο χώρο εντός του εδάφους του κράτους.

Σχολιασμός της παραγράφου (19) : Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 7.

(20) Οσάκις αξιολογούνται αιτήματα ανηλίκων για παροχή διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις μορφές δίωξης που αφορούν ειδικά τα παιδιά.

Σχολιασμός της παραγράφου (20): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την αναφορά στις ιδιαίτερες μορφές δίωξης που φοβούνται τα παιδιά και καλεί τα κράτη μέλη να ερμηνεύουν τον ορισμό του πρόσφυγα με ευαισθησία όσον αφορά στην ηλικία των αιτούντων άσυλο [(βλέπε σχολιασμό των άρθρων 9 (στ) και 10 (δ)]. Σχετικά, αναφέρεται το άρθρο 22 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁸ που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την κατάλληλη προστασία.

(21) Είναι εξίσου αναγκαίο να καθιερωθεί κοινή εννοιολογική αντίληψη του λόγου δίωξης που στηρίζεται στην «ιδιότητα μέλους συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας» .

Σχολιασμός της παραγράφου (21): Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 10 (δ).

(22) Πράξεις αντιβαίνουσες προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών εκτίθενται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με μέτρα καταπολέμησης της τρομοκρατίας, οι οποίες δηλώνουν ότι «οι τρομοκρατικές πράξεις, μέθοδοι και πρακτικές αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών» και ότι «η ενσυνείδητη χρηματοδότηση, ο σχεδιασμός και η εξώθηση σε τρομοκρατικές πράξεις αντιβαίνουν ομοίως στους σκοπούς και στις αρχές των Ηνωμένων Εθνών».

⁸ Βλέπε Ν. 2101/1992 (ΦΕΚ 192, τ. Α΄).

Σχολιασμός της παραγράφου (22): Οι ευρέως και γενικού περιεχομένου όροι των άρθρων 1 και 2 του Χάρτη του ΟΗΕ⁹ που αναφέρονται στις αρχές και στους σκοπούς του Οργανισμού δεν συμβάλλουν ιδιαίτερα στον καθορισμό των εγκληματικών πράξεων που αποκλείουν τον αιτούντα άσυλο από την προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ (γ) της Σύμβασης του 1951. Το άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά, υπό το φως των σοβαρών συνεπειών του αποκλεισμού από την προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα. Η ερμηνευτική υπαγωγή στο άρθρο 1 ΣΤ (γ) πράξεων «τρομοκρατίας» που δεν ορίζονται προσηκόντως ενέχει τον κίνδυνο ιδιαίτερα διευρυμένης εφαρμογής αυτή της ρήτρας αποκλεισμού, ειδικά ενόψει του ότι δεν έχει υιοθετηθεί ρητός ή παγκόσμια αποδεκτός ορισμός της «τρομοκρατίας». Προκειμένου για την ερμηνεία και την εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ (γ) μόνον οι πράξεις που καλύπτονται από αποφάσεις του ΟΗΕ για τα μέτρα καταπολέμησης της τρομοκρατίας και προσκρούουν στη διεθνή νομιμότητα λόγω της σοβαρότητάς τους, των διεθνών συνεπειών τους και των επιπτώσεών τους στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια μπορεί να αποτελέσουν δικαιολογητική βάση αποκλεισμού της προστασίας βάσει της διάταξης αυτής¹⁰ [(βλέπε άρθρο 12 (2) (γ) για συμπληρωματικά σχόλια επί της ερμηνείας και της εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ (γ) της Σύμβασης του 1951)].

(23) Όπως αναφέρεται στο άρθρο 14, ο όρος «καθεστώς» μπορεί επίσης να περιλαμβάνει το καθεστώς πρόσφυγα.

Σχολιασμός της παραγράφου (23): Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 14 (4) έως (6).

(24) Είναι επίσης σκόπιμο να θεσπισθούν ελάχιστες απαιτήσεις για τον ορισμό και το περιεχόμενο του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Η επικουρική προστασία θα πρέπει να είναι συμπληρωματική και πρόσθετη σε σχέση με το καθεστώς προστασίας των προσφύγων που έχει θεσμοθετηθεί με τη Σύμβαση της Γενεύης.

Σχολιασμός της παραγράφου (24): Βλέπε τα σχολιασμό των άρθρων 2 (ε) έως (ζ) και 15.

(25) Είναι αναγκαίο να θεσπισθούν κριτήρια βάσει των οποίων θα αποφασίζεται αν οι αιτούντες διεθνή προστασία δικαιούνται ή όχι επικουρικής προστασίας. Τα εν λόγω κριτήρια θα πρέπει να αντλούνται από τις διεθνείς υποχρεώσεις που απορρέουν από νομικά κείμενα περί δικαιωμάτων του ανθρώπου και τις πρακτικές που υφίστανται στα κράτη μέλη.

(26) Οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται εν γένει ο πληθυσμός ή τμήμα του πληθυσμού μιας χώρας δεν συνιστούν συνήθως, αυτοί καθαυτοί, προσωπική απειλή που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως σοβαρή βλάβη.

⁹ Βλέπε Α.Ν. 585/1945 (ΦΕΚ 242, τ. Α')

¹⁰ Βλέπε κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την «[Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού: άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#)», 4.9.2003, παράγραφοι 46 έως 49.

Σχολιασμός της παραγράφου (26): Η παράγραφος αυτή πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως της ρητά εκφρασμένης βούλησης των συντακτών της Οδηγίας για παροχή προστασίας πέρα από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 της Σύμβασης του 1951. Το άρθρο 15 (γ) της Οδηγίας ορίζει τη νομική βάση για τη χορήγηση συμπληρωματικής/επικουρικής προστασίας σε όσους διαφεύγουν σοβαρή και εξατομικευμένη απειλή κατά της ζωής τους ή αδιάκριτη βία σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων. Η ερμηνεία σύμφωνα με την οποία η προστασία δεν εκτείνεται σε όσους κινδυνεύουν από σοβαρές και εξατομικευμένες απειλές όταν αποτελούν μέρος ευρύτερου τμήματος του πληθυσμού που πλήττεται από παρόμοιους κινδύνους είναι αντίθετη τόσο με τη σαφή διατύπωση όσο και με το πνεύμα του άρθρου 15 (γ)¹¹. Επιπλέον, αυτή η ερμηνεία μπορεί να οδηγήσει σε απαράδεκτο κενό προστασίας, αντίθετο με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο και το δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου¹².

(27) Τα μέλη της οικογένειας, λόγω της σχέσης τους με τον πρόσφυγα και μόνο, εκτίθενται συνήθως σε διώξεις κατά τρόπον που να μπορεί να αποτελέσει βάση για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα.

Σχολιασμός της παραγράφου (27): Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 23.

(28) Η έννοια της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξης καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις στις οποίες υπήκοος τρίτης χώρας ανήκει σε οργάνωση που υποστηρίζει τη διεθνή τρομοκρατία ή υποστηρίζει οργάνωση αυτού του είδους.

Σχολιασμός της παραγράφου (28): Η Ύπατη Αρμοστεία ανησυχεί για τη γενική διατύπωση αυτής της παραγράφου που μπορεί να έχει επιπτώσεις ειδικότερα στην ερμηνεία των άρθρων 32 και 33 (2) της Σύμβασης του 1951. Και οι δύο διατάξεις της Σύμβασης ρυθμίζουν την εξαίρεση στις γενικές αρχές προστασίας και άρα πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά. Το άρθρο 32 της Σύμβασης επιτρέπει τη για λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης απέλαση του πρόσφυγα που διαμένει νόμιμα στο έδαφος της χώρας ασύλου, εφόσον πληρούνται αυστηρές διαδικαστικές εγγυήσεις. Το άρθρο 33 (2) της Σύμβασης του 1951 επιτρέπει την επαναπροώθηση του πρόσφυγα σε χώρα όπου κινδυνεύει να διωχθεί εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις που τον καθιστούν επικίνδυνο για την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη της χώρας υποδοχής. Μόνη η συμμετοχή ή η υποστήριξη συγκεκριμένης οργάνωσης δεν πληροί κατ' ανάγκη τα κριτήρια εφαρμογής αυτών των διατάξεων. Η αξιολόγηση της δομής, του σκοπού, των δραστηριοτήτων και των μεθόδων της οργάνωσης, ο ρόλος του απειλούμενου με επαναπροώθηση στην οργάνωση και η φύση του κινδύνου που αποτελεί πρέπει να εκτιμώνται σε κάθε υπόθεση εξατομικευμένα (Βλέπε επίσης το σχολιασμό των άρθρων 14 και 21).

¹¹ Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 15 (γ).

¹² Βλέπε επίσης το επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 11 παρ. 2 (γ) στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001) 510 τελικό, 12.9.2001.

(29) Καίτοι τα ευεργετήματα που παρέχονται στα μέλη της οικογένειας δικαιούχων του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας δεν ταυτίζονται κατ' ανάγκη με τα παρεχόμενα στον πληρούντα τις προϋποθέσεις δικαιούχο, πρέπει, εντούτοις, να είναι δίκαια σε σύγκριση προς τα ευεργετήματα που απολαμβάνουν οι δικαιούχοι του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

Σχολιασμός της παραγράφου (29): Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 23.

(30) Εντός των ορίων των διεθνών υποχρεώσεων, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παροχή ευεργετημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, τις κοινωνικές παροχές, την ιατρική περίθαλψη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης προϋποθέτει την προηγούμενη χορήγηση άδειας παραμονής.

Σχολιασμός της παραγράφου (30): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την αναφορά στις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών και αντιλαμβάνεται ότι περιλαμβάνουν κάθε εξέλιξη του διεθνούς δικαίου και ειδικότερα του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

(31) Η οδηγία αυτή δεν ισχύει προκειμένου για χρηματικές παροχές από τα κράτη μέλη για την προαγωγή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

Σχολιασμός της παραγράφου (31): Η Ύπατη Αρμοστεία υπογραμμίζει ότι η παράγραφος αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως του άρθρου 22 της Σύμβασης του 1951 που προβλέπει ότι οι πρόσφυγες απολαμβάνουν τη μεταχείριση που επιφυλάσσεται στους πολίτες της χώρας υποδοχής όσον αφορά στην πρόσβασή τους στη στοιχειώδη εκπαίδευση (βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου 27).

(32) Οι πρακτικές δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν οι δικαιούχοι του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας για την αναγνώριση αλλοδαπών πτυχιών, πιστοποιητικών και λοιπών αποδεικτικών επίσημων τίτλων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

(33) Είναι σκόπιμο, ιδίως προκειμένου να αποφεύγονται οι κοινωνικές δυσχέρειες, να προβλέπεται υπέρ των δικαιούχων του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας η άνευ διακρίσεων παροχή επαρκούς κοινωνικής συνδρομής και επαρκών μέσων διαβίωσης στο πλαίσιο της κοινωνικής αρωγής.

(34) Όσον αφορά την κοινωνική αρωγή και την ιατρική περίθαλψη, οι διαδικασίες και λεπτομέρειες της παροχής των βασικών ευεργετημάτων θα πρέπει να καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο. Η δυνατότητα περιορισμού των ευεργετημάτων για τους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στα βασικά εξ αυτών πρέπει να γίνεται κατανοητή υπό την έννοια ότι τα εν λόγω ευεργετήματα καλύπτουν τουλάχιστον την ελάχιστη στήριξη του εισοδήματος, την αρωγή σε περίπτωση ασθένειας, κήσης και γονικής μέριμνας, καθόσον χορηγούνται στους υπηκόους σύμφωνα με τη νομοθεσία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

Σχολιασμός των παραγράφων (33) - (34): Βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 28.

(35) Η πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της περίθαλψης όσον αφορά τη σωματική και την ψυχική υγεία, θα πρέπει να εξασφαλίζεται στους δικαιούχους καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας.

(36) Η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να αξιολογείται κατά τακτά διαστήματα, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της εξέλιξης των διεθνών υποχρεώσεων των κρατών μελών όσον αφορά τη μη επαναπροώθηση, της εξέλιξης της αγοράς εργασίας στα κράτη μέλη, καθώς και της ανάπτυξης κοινών βασικών αρχών όσον αφορά την κοινωνική ένταξη.

Σχολιασμός της παραγράφου 36: Βλέπε σχολιασμό του άρθρου 26.

(37) Δεδομένου ότι, οι στόχοι της προτεινόμενης οδηγίας, ήτοι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την παροχή διεθνούς προστασίας από τα κράτη μέλη σε υπηκόους τρίτων χωρών και σε απάτριδες, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και συνεπώς, λόγω της κλίμακας και των συνεπειών της παρούσας οδηγίας, μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα από την Κοινότητα, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας όπως διατυπώνεται στο άρθρο 5 της συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας όπως διατυπώνεται στο εν λόγω άρθρο η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών.

(38) Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο είναι προσαρτημένο στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ηνωμένο Βασίλειο γνωστοποίησε, με την από 28 Ιανουαρίου 2002 επιστολή του, την επιθυμία του να συμμετάσχει στη θέσπιση και την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

(39) Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, το οποίο είναι προσαρτημένο στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ιρλανδία γνωστοποίησε, με την από 13 Φεβρουαρίου 2002 επιστολή της, την επιθυμία της να συμμετάσχει στη θέσπιση και την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

(40) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση της Δανίας, το οποίο είναι προσαρτημένο στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Δανία δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και, συνεπώς, δεν δεσμεύεται από αυτήν, ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της.

Εξέδωσε την παρούσα οδηγία:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1. - Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και ο καθορισμός του περιεχομένου της παρεχόμενης προστασίας.

Σχολιασμός του Άρθρου 1: Η Ύπατη Αρμοστεία εκφράζει για άλλη μια φορά την ανησυχία της για τον de facto περιορισμό του ορισμού του πρόσφυγα στους υπηκόους τρίτων χωρών και στους ανιθαγενείς. Το Γραφείο προτείνει να διευκρινιστεί ρητά στη νομοθεσία εφαρμογής ότι η παρεχόμενη με τη Σύμβαση του 1951 προστασία πρέπει να χορηγείται σε όλους τους αιτούντες άσυλο που πληρούν τα κριτήρια του ορισμού του πρόσφυγα που αποτυπώνεται στη Σύμβαση.

Ορισμοί

Άρθρο 2. – Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) «διεθνής προστασία», το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, όπως ορίζονται στα στοιχεία δ) και στ),

β) «Σύμβαση της Γενεύης», η Σύμβαση περί του καθεστώτος των προσφύγων που υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951, όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967,

γ) «πρόσφυγας», ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος, ευρισκόμενος εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του για τους ίδιους προαναφερθέντες λόγους, δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 12,

Σχολιασμός του Άρθρου 2 (γ): Ο ορισμός αυτός δεν επαναλαμβάνει επακριβώς τη διατύπωση του ορισμού του πρόσφυγα που υιοθετήθηκε με τη Σύμβαση του 1951 και το συναφές αυτής Πρωτόκολλο του 1967. Βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου 1.

δ) «καθεστώς πρόσφυγα», η εκ μέρους κράτους μέλους αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς ως πρόσφυγα,

Σχολιασμός του Άρθρου 2 (δ): Η Ύπατη Αρμοστεία επιθυμεί να τονίσει ότι ο όρος «καθεστώς πρόσφυγα» μπορεί, ανάλογα με το πλαίσιο, να καλύπτει δύο διαφορετικές έννοιες. Όπως ήδη προαναφέρθηκε στην παράγραφο 14 του προοιμίου της Οδηγίας, η παράγραφος 28 του Εγχειριδίου για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων της Ύπατης Αρμοστείας αναφέρει: « Ένα πρόσωπο είναι πρόσφυγας σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 από τη στιγμή που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του σχετικού ορισμού. Τούτο πρέπει να συμβαίνει αναγκαστικά πριν του αναγνωρισθεί επίσημα το καθεστώς του πρόσφυγα». Υπ' αυτήν την έννοια, «καθεστώς πρόσφυγα» σημαίνει την κατάσταση του ενδιαφερόμενου να είναι πρόσφυγας. Αντίθετα, φαίνεται ότι στην Οδηγία χρησιμοποιείται ο όρος «καθεστώς πρόσφυγα» με την έννοια του συνόλου των δικαιωμάτων, των ωφελειών και υποχρεώσεων που απορρέουν από την αναγνώριση του αιτούντα άσυλο ως πρόσφυγα. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας αυτή η δεύτερη έννοια αποδίδεται καλλίτερα με τη λέξη «άσυλο» και ως εκ τούτου προτείνεται να υιοθετηθεί αυτή η ερμηνεία κατά την εφαρμογή της Οδηγίας.

ε) «πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία» , ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2, και που και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας,

στ) «καθεστώς επικουρικής προστασίας» , η εκ μέρους κράτους μέλους αναγνώριση υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς ως προσώπου που δικαιούται επικουρική προστασία,

ζ) «αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας» , η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας, μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς,

Σχολιασμός του Άρθρου 2 (ε) έως (ζ): Η Ύπατη Αρμοστεία θεωρεί ότι είναι σημαντικό να ερμηνεύονται οι προαναφερόμενες διατάξεις με τρόπο ώστε κάθε αίτηση ασύλου να εξετάζεται κατ' αρχήν στο πλαίσιο εφαρμογής των προϋποθέσεων του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951 και μόνον σε περίπτωση απόρριψής της υπό το φως των κριτηρίων της επικουρικής προστασίας [βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου (γ)]. Τα προαναφερόμενα είναι σύμφωνα με την παράγραφο 24 του προοιμίου της Οδηγίας που ορίζει την επικουρική προστασία ως «συμπληρωματική και πρόσθετη» στην προστασία του πρόσφυγα που παρέχει η Σύμβαση του 1951. Είναι επίσης αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι η Σύμβαση δεν υποθάλπεται με την υπαγωγή στην επικουρική προστασία των υποθέσεων που πράγματι πληρούν τις προϋποθέσεις του ορισμού του πρόσφυγα της Σύμβασης. Η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει να οριστεί ρητά στην εθνική νομοθεσία : *«Όλες οι αιτήσεις για διεθνή προστασία θα εξετάζονται κατ' αρχήν επί τη βάση του ορισμού του πρόσφυγα που υιοθετήθηκε με τη Σύμβαση του 1951 και μόνον σε περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του επί τη βάση των κριτηρίων της επικουρικής προστασίας».*

η) «μέλη της οικογένειας» , εφόσον η οικογένεια υπήρχε ήδη στη χώρα καταγωγής, τα ακόλουθα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας τα οποία ευρίσκονται στο ίδιο κράτος μέλος σε σχέση με την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας:

- ο/η σύζυγος του δικαιούχου καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας ή ο/η σύντροφος που διατηρεί σταθερή σχέση με το εν λόγω πρόσωπο σε ελεύθερη ένωση, υπό την προϋπόθεση ότι η νομοθεσία ή η πρακτική του οικείου κράτους μέλους αντιμετωπίζει τα άγαμα ζεύγη κατά τρόπο παρόμοιο με τον ισχύοντα για τα έγγαμα ζεύγη βάσει του δικαίου καταστάσεως αλλοδαπών,

- τα ανήλικα τέκνα του ζεύγους της πρώτης περίπτωσης ή του δικαιούχου καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι είναι άγαμα και εξαρτημένα, ασχέτως αν γεννήθηκαν εντός ή εκτός γάμου ή αν είναι υιοθετημένα, όπως ορίζεται από την εθνική νομοθεσία,

Σχολιασμός του Άρθρου 2 (η): Η Ύπατη Αρμοστεία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν τον ορισμό του «μέλους της οικογένειας» που περιλαμβάνει τους στενούς συγγενείς

και τα άγαμα τέκνα που ζούσαν ως οικογένεια και εξαρτώνται ολοκληρωτικά ή κατά βάση από τον αιτούντα άσυλο. Σχετικά, σημειώνει ότι ο ορισμός που συμφωνήθηκε στην Οδηγία για την Προσωρινή Προστασία περιλαμβάνει και αυτά τα μέλη της οικογένειας¹³. Η άποψη αυτή είναι σύμφωνη με το δικαίωμα στην οικογενειακή ενότητα, όπως αναλύεται στο *Εγχειρίδιο* της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες όπου ορίζεται ότι κανονικά πρέπει να επωφελούνται της αρχής της οικογενειακής ενότητας και άλλα εξαρτώμενα μέλη εφόσον διαβιούν υπό την ίδια στέγη¹⁴. Περαιτέρω, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας, ο σεβασμός της ενότητας της οικογένειας δεν πρέπει να εξαρτάται από τη δημιουργία της οικογένειας πριν τη διαφυγή από τη χώρα καταγωγής. Πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι οικογένειες που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαφυγής ή με την άφιξη στη χώρα ασύλου. Σχετικά η παράγραφος 5 του Πορίσματος 24 (ΧΧΧΙΙ) και η παράγραφος β (ii) του Πορίσματος 88 (L) της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Ύπατου Αρμοστή συστήνουν να εφαρμόζονται φιλελεύθερα κριτήρια για τον εντοπισμό των μελών της οικογένειας που μπορεί να γίνουν δεκτά με στόχο την προαγωγή της ενότητας της οικογένειας.

θ) «ασυνόδευτοι ανήλικοι», οι υπήκοοι τρίτης χώρας ή οι ανιθαγενείς ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών, οι οποίοι καταφθάνουν στο έδαφος των κρατών μελών χωρίς να συνοδεύονται από ενήλικα υπεύθυνο για αυτούς βάσει νόμου ή εθίμου και για όσον χρόνο δεν έχουν τεθεί υπό την ουσιαστική φροντίδα ενός τέτοιου προσώπου· ο όρος καλύπτει επίσης τους ανήλικους που αφέθηκαν ασυνόδευτοι κατόπιν της εισόδου τους στο έδαφος των κρατών μελών,

Σχολιασμός του Άρθρου 2 (θ): Ακολουθώντας την ορολογία της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού η Ύπατη Αρμοστεία θα προτιμούσε να χρησιμοποιηθεί στη νομοθεσία εφαρμογής της Οδηγίας η λέξη «παιδί» αντί για «ανήλικος». Επίσης, η Ύπατη Αρμοστεία επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή στη διαφορετική ορολογία που χρησιμοποιείται σε διεθνές επίπεδο όταν πρόκειται για τη διάκριση μεταξύ «ασυνόδευτων παιδιών» και «παιδιών χωρισμένων από τις οικογένειές τους». Ο όρος «ασυνόδευτα παιδιά» αναφέρεται σε παιδιά που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους και άλλους συγγενείς και δεν υπάγονται στην φροντίδα κάποιου ενήλικα, που βάσει νόμου ή εθίμου, είναι υπεύθυνος γι' αυτά. Ο όρος «παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους» περιλαμβάνει γενικά τα παιδιά που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή τους προηγούμενους, βάσει νόμου ή εθίμου, κηδεμόνες τους. Μπορεί να συνοδεύονται από άλλους συγγενείς ή ενήλικες που όμως, μπορεί να αδυνατούν ή να μην θέλουν ή να μην είναι κατάλληλα πρόσωπα για να αναλάβουν την ευθύνη της φροντίδας τους¹⁵. Ενόψει των ανω-

¹³ Άρθρο 15 της Οδηγίας 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου της 20.7.2001 «σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων» (σε Επίσημη Εφημερίδα L 212/7.8.2001).

¹⁴ Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Εγχειρίδιο, παράγραφος 185. Βλέπε επίσης τα Πορίσματα Νο. 24 (ΧΧΧΙΙ) 1981 «Ενότητα της Οικογένειας» παρ. 5 και Νο. 88 (L) 1999 παρ. (ii).

¹⁵ Βλέπε Save the Children, UNHCR, Separated Children in Europe Programme Statement of Good Practice: third edition, 2004, section A, page. 2 ; UNHCR, UNICEF, ICRC, IRC, Save the Children (UK), World Vision: "Inter-Agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children", Geneva 2003.

τέρω, η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει να χρησιμοποιηθούν και οι δύο όροι στη νομοθεσία εφαρμογής της Οδηγίας.

ι) «άδεια παραμονής», κάθε άδεια η οποία εκδίδεται από τις αρχές ενός κράτους μέλους, σύμφωνα με τον τύπο που προβλέπει η νομοθεσία του εν λόγω κράτους και η οποία επιτρέπει σε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή τη διαμονή στο έδαφός του.

ια) «χώρα καταγωγής», η χώρα ή οι χώρες της ιθαγένειας ή, για τους ανιθαγενείς, της προηγούμενης συνήθους διαμονής.

Ευνοϊκότερες διατάξεις

Άρθρο 3. - Τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις για να καθορίζουν το ποιος δικαιούται να θεωρηθεί πρόσφυγας ή πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές συνάδουν με την παρούσα οδηγία.

Σχολιασμός του Άρθρου 3: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει αυτή τη διάταξη που τονίζει ότι σκοπός της Οδηγίας είναι η υιοθέτηση των ελάχιστων κριτηρίων επιτρέποντας έτσι στα κράτη να διατηρήσουν ή να υιοθετήσουν υψηλότερα κριτήρια προστασίας, εάν το επιλέξουν. Όπως υπογραμμίζεται σ' αυτό το σχολιασμό, οι διατάξεις της Οδηγίας δεν εκφράζουν πλήρως τα κριτήρια της Σύμβασης του 1951. Η Ύπατη Αρμοστεία καλεί τα κράτη μέλη σε διαβούλευση προκειμένου να αξιολογήσουν προσεκτικά εάν πρέπει να υιοθετηθούν ή να διατηρηθούν ευνοϊκότερες διατάξεις σύμφωνα με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο ή το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Σχετικά, πρέπει να θεωρηθεί ότι είναι σύμφωνα με την Οδηγία ευνοϊκότερα εθνικά κριτήρια που βασίζονται σε δεσμευτικές διεθνείς υποχρεώσεις. Η άποψη αυτή αποτυπώνεται μεταξύ άλλων στις παραγράφους (2) και (3) του προοιμίου της Οδηγίας που αναφέρουν ότι η Σύμβαση αποτελεί τη βάση και «τον ακρογωνιαίο λίθο» του διεθνούς νομικού πλαισίου προστασίας των προσφύγων. Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν τη δυνατότητα υιοθέτησης των βέλτιστων κριτηρίων, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της κρατικής πρακτικής στην Ευρώπη και σε άλλες περιοχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων

Άρθρο 4. - 1. Τα κράτη μέλη μπορούν να κρίνουν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Αποτελεί καθήκον των κρατών μελών να αξιολογούν, σε συνεργασία με τον αιτούντα, τα συναφή στοιχεία της αίτησής του.

Σχολιασμός του Άρθρου 4 (1) : Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (παρ. 196) το καθήκον της εξακρίβωσης και της αξιολόγησης όλων των σχετικών πραγματικών γεγονότων μοιράζεται ανάμεσα στον αιτούντα και στον εξεταστή. Εάν ο αιτών άσυλο αδυνατεί να προσκομίσει τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία, ο εξεταστής υπο-

χρεούται να αξιοποιήσει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του για να στοιχειοθετήσει την αναγκαία τεκμηρίωση προς υποστήριξη της αίτησης.

Η Ύπατη Αρμοστεία υπογραμμίζει ότι ενδέχεται να είναι περιορισμένα τα αποδεικτικά στοιχεία που ο αιτών άσυλο μπορεί να υποβάλει. Πρέπει σε κάθε περίπτωση να εξετάζονται οι ειδικότερες περιστάσεις της υπόθεσης. Πρόσωπα που έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία μπορεί να φθάσουν στη χώρα ασύλου με τα απόλυτα χρειαζόμενα και συχνά χωρίς έγγραφα τεκμηρίωσης των περί ασύλου ισχυρισμών τους.

Επιπρόσθετα, πρέπει να συνεκτιμάται ότι διάφορες περιστάσεις, όπως για παράδειγμα, οι τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος, τα συναισθήματα ανασφάλειας ή τα προβλήματα γλωσσικής επικοινωνίας, μπορεί να οδηγήσουν σε καθυστέρηση της κατάλληλης τεκμηρίωσης του αιτήματος ασύλου. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας αυτές οι περιστάσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και η καθυστερημένη υποβολή του αιτήματος ασύλου να αξιολογείται ανάλογα με τους λόγους της καθυστέρησης και τους ουσιαστικούς περί ασύλου ισχυρισμούς.

2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 στοιχεία συνίστανται σε δηλώσεις του αιτούντος και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του σχετικά με την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό καθώς και το ιστορικό των οικείων συγγενών του, την ταυτότητα, την (τις) ιθαγένεια(-ες), τη (τις) χώρα(-ες) και το (τα) μέρος(-η) προηγούμενης διαμονής του, προηγούμενες αιτήσεις ασύλου, τα δρομολόγια που ακολούθησε, το δελτίο ταυτότητας και τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και τους λόγους για τους οποίους ζητεί διεθνή προστασία.

3. Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση:

α) όλων των συναφών στοιχείων που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών στη χώρα καταγωγής και του τρόπου εφαρμογής τους,

β) των συναφών δηλώσεων και εγγράφων που υπέβαλε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με το εάν ο αιτών έχει ήδη ή ενδέχεται να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη,

γ) την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη,

Σχολιασμός του Άρθρου 4 (3) (γ): Κατά την αξιολόγηση του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης που επικαλείται ο αιτών άσυλο σημαντικό στοιχείο μπορεί να αποτελεί η δίωξη που έχουν υποφέρει τα μέλη της οικογένειάς του ή του στενού περιβάλλοντός του.

δ) εάν οι δραστηριότητες του αιτούντος από τότε που εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του ανελήφθησαν με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν ο ενδιαφερόμενος θα εκτεθεί, συνεπεία των δραστηριοτήτων αυτών, σε δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε περίπτωση επιστροφής του στην εν λόγω χώρα,

ε) εάν θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι ο αιτών θα θέσει εαυτόν υπό την προστασία άλλης χώρας την ιθαγένεια της οποίας θα μπορούσε να διεκδικήσει.

Σχολιασμός του Άρθρου 4 (3) (ε): Το στοιχείο που αναφέρεται στην παράγραφο (3) (ε) δεν πρέπει να αποτελεί μέρος της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ο αιτών άσυλο δεν υποχρεούται να υπαχθεί στην προστασία μιας άλλης χώρας την ιθαγένεια της οποίας θα μπορούσε να «διεκδικήσει». Την παράμετρο αυτή συζήτησαν ρητά οι συντάκτες της Σύμβασης. Ρυθμίζεται στο άρθρο 1 Α (2) (τελευταία περίοδος) που ορίζει για τους αιτούντες άσυλο με διπλή ιθαγένεια και στο άρθρο 1 Ε της Σύμβασης του 1951. Δεν υπάρχει περιθώριο διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των προαναφερόμενων διατάξεων. Για να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 Ε, ο αιτών άσυλο, που διαφορετικά πληροί τις προϋποθέσεις ορισμού του πρόσφυγα, θα πρέπει να έχει εγκατασταθεί στη χώρα ασύλου και να αναγνωρίζεται από τις αρμόδιες αρχές της ως «έχων τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που είναι συναφείς προς την κτήση της υπηκοότητας αυτής της χώρας». Αφού το άρθρο 1 Ε ήδη περιλαμβάνεται στο άρθρο 12 (1) (β) της Οδηγίας, η παράλειψη μεταφοράς του άρθρου 4 (3) (ε) στην εθνική νομοθεσία και πρακτική διασφαλίζει την πλήρη συμφωνία με το άρθρο 1 της Σύμβασης του 1951.

4. Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστευτεί κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί.

Σχολιασμός του Άρθρου 4 (4) : Όμως, η Ύπατη Αρμοστεία υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του ανθρωπιστικού δικαίου επιτακτικοί λόγοι που απορρέουν από προηγούμενη δίωξη μπορεί να επιβάλλουν την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ακόμα και όταν από την αξιολόγηση της υπόθεσης συνάγεται ότι δεν θα επαναληφθεί η σοβαρή βλάβη. Για να εκφράσει αυτήν την αρχή η εθνική νομοθεσία θα μπορούσε να υιοθετήσει την ακόλουθη διατύπωση: «*Επιτακτικοί λόγοι που απορρέουν από προηγούμενη δίωξη ή σοβαρή βλάβη μπορεί να επιβάλλουν τη χορήγηση ασύλου*» (Βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου 11).

5. Οσάκις τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας και οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται με έγγραφα ή άλλες αποδείξεις, οι πτυχές αυτές δεν χρειάζονται επιβεβαίωση, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- α) ο αιτών έχει καταβάλει πραγματική προσπάθεια να τεκμηριώσει την αίτησή του,
- β) έχουν υποβληθεί όλα τα συναφή στοιχεία, τα οποία έχει ο αιτών στη διάθεσή του και έχει δοθεί ικανοποιητική εξήγηση για την τυχόν έλλειψη άλλων λυσιτελών στοιχείων,
- γ) οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωση του,
- δ) ο αιτών αιτήθηκε την παροχή διεθνούς προστασίας το νωρίτερο δυνατόν, εκτός εάν αποδείξει ότι υπήρχε σοβαρός λόγος που τον εμπόδισε να το πράξει,

Σχολιασμός του Άρθρου 4 (5) (δ): Η Ύπατη Αρμοστεία υπογραμμίζει ότι η καθυστερημένη υποβολή του αιτήματος ασύλου δεν πρέπει να αυξάνει το επίπεδο του μέτρου απόδειξης για τον αιτούντα άσυλο.

ε) η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη.

Σχολιασμός του Άρθρου 4 (5) (ε): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την αναγνώριση της αδυναμίας των αιτούντων άσυλο να παρέχουν σε όλες τις περιπτώσεις έγγραφη τεκμηρίωση των ισχυρισμών τους. Εφαρμόζοντας αυτές τις διατάξεις, η αρχή του ευεργετήματος της αμφιβολίας πρέπει να ισχύει στην περίπτωση του γενικά αξιόπιστου αιτούντα άσυλο. Η παράμετρος της απόδειξης πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο εξισορροπημένο, με την αναγκαία ευελιξία που λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των αιτούντων άσυλο που (λόγω των περιστάσεων της διαφυγής τους) συχνά αδυνατούν να ανταποκριθούν στο κανονικό μέτρο της απόδειξης. Τα κράτη μέλη γνωρίζουν ότι οι περιπτώσεις όπου ο αιτών άσυλο μπορεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία για όλους τους ισχυρισμούς του είναι μάλλον η εξαίρεση παρά ο κανόνας¹⁶. Η αρχή του ευεργετήματος της αμφιβολίας είναι επίσης καθοριστική για τα παιδιά αιτούντες άσυλο: στις περιπτώσεις αυτές το βάρος της απόδειξης πρέπει να εφαρμόζεται ευέλικτα και φιλελεύθερα, με την τεκμηρίωση των γεγονότων και τη συλλογή αποδείξεων με κάθε δυνατό τρόπο. Αξιολογώντας την άποψη του παιδιού για την κατάσταση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η ωριμότητά του και οι ικανότητές του.

Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι ανεξάρτητα από την αξιοπιστία του αιτούντα άσυλο μπορεί να υπάρχουν και άλλα αποδεικτικά στοιχεία υποστηρικτικά των ισχυρισμών του. Σε αυτές τις περιπτώσεις, συστήνει να εξετάζονται προσηκόντως και αυτά τα στοιχεία.

Ανάγκες παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες ανακύπτουν επιτόπου

Άρθρο 5. – 1. Ο βάσιμος φόβος διώξεως ή ο πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης μπορεί να στηρίζεται σε γεγονότα τα οποία επήλθαν μετά την αναχώρηση του αιτούντος από τη χώρα καταγωγής του.

2. Ο βάσιμος φόβος διώξεως ή ο πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης μπορεί να στηρίζεται σε δραστηριότητες στις οποίες ο αιτών επιδόθηκε μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής, ιδίως εάν αποδεικνύεται ότι οι δραστηριότητες τις οποίες επικαλείται αποτελούν εκδήλωση και προέκταση πεποιθήσεων ή προσανατολισμών τις οποίες ο αιτών είχε ήδη στη χώρα καταγωγής.

Σχολιασμός του Άρθρου 5 (2) : Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη με την οποία περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας οι ισχυρισμοί των «*επί τόπου*» (sur place) προσφύγων. Ο αιτών άσυλο δικαιούται να απολαμβάνει την ελευθερία της έκφρασης, της θρησκείας και του συνεταιρίζεσθαι εντός των ορίων που θέτουν το άρθρο 2 της Σύμβασης του 1951 και άλλα κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ακόμα και όταν δεν μπορεί να τεκ-

¹⁶ Βλέπε *Εγχειρίδιο* της Ύπατης Αρμοστείας, παρ. 203-204 και «[Ερμηνευτικό Σημείωμα της Ύπατης Αρμοστείας για το βάρος της απόδειξης και την αποδεικτική ισχύ των ισχυρισμών κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου](#)» της 16.12.1998.

μηριωθεί ότι είχε ήδη στη χώρα καταγωγής του τις συγκεκριμένες πεποιθήσεις ή προσανατολισμό. Αυτές οι ελευθερίες περιλαμβάνουν το δικαίωμα του καθενός να αλλάζει τη θρησκεία του ή τις πεποιθήσεις του, ακόμα και μετά την αναχώρηση από τη χώρα καταγωγής, για παράδειγμα λόγω της απέχθειας για τη θρησκεία ή τις πολιτικές της χώρας καταγωγής του ή της συνειδητοποίησης των αποτελεσμάτων μερικών πολιτικών.

3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν ότι δεν αναγνωρίζεται καταρχήν καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα που υποβάλλει μεταγενέστερη αίτηση, εάν ο κίνδυνος δίωξης βασίζεται σε περιστάσεις που ο αιτών προκάλεσε εσκεμμένως μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής.

Σχολιασμός του Άρθρου 5 (3): Μπορεί να υπάρξουν περιπτώσεις όπου ο ευρισκόμενος εκτός της χώρας καταγωγής του χωρίς να εκφράζει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης ενεργεί με μοναδικό στόχο να «κατασκευάσει» ισχυρισμό ασύλου. Η Ύπατη Αρμοστεία εκτιμά ότι τα κράτη δυσκολεύονται να αξιολογήσουν την ειλικρίνεια αυτών των ισχυρισμών και συμφωνεί με την πρακτική τους να αποθαρρύνουν την υποβολή παρόμοιων αιτημάτων ασύλου. Όμως, είναι προτιμότερο να απαντηθούν τα δύσκολα ζητήματα της απόδειξης και της αξιοπιστίας με τις κατάλληλες αξιολογήσεις. Αυτή η προσέγγιση είναι σύμφωνη με το άρθρο 4 (3) (δ) της Οδηγίας. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας αυτή η ανάλυση δεν απαιτεί την αξιολόγηση της καλόπιστης ενέργειας του αιτούντα άσυλο, αλλά μάλλον, σε κάθε περίπτωση, της συνδρομής των προϋποθέσεων του ορισμού του πρόσφυγα λαμβάνοντας υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία που αφορούν στους περί ασύλου ισχυρισμούς. Δεν υπάρχει λογική ή εμπειρική σχέση μεταξύ της βασιμότητας του φόβου δίωξης ή της σοβαρής βλάβης και του τρόπου δράσης του αιτούντα άσυλο που αποσκοπεί στην κατασκευή προσφυγικού ισχυρισμού. Η Σύμβαση του 1951 δεν περιλαμβάνει, ρητά ή σιωπηρά, διάταξη που να αποκλείει από την παροχή προστασίας όσους επικαλούνται φόβο δίωξης λόγω της δράσης τους εκτός της χώρας καταγωγής τους. Κατά συνέπεια η φράση του άρθρου 5 (3) «με την επιφύλαξη των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης» πρέπει να προσεγγίζεται κατά τα προαναφερόμενα.

Φορείς δίωξης ή σοβαρής βλάβης

Άρθρο 6. - Στους φορείς δίωξης ή σοβαρής βλάβης συμπεριλαμβάνονται:

- α) το κράτος,
- β) ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή ουσιώδες μέρος του εδάφους του κράτους,
- γ) μη κρατικοί φορείς, εάν μπορεί να καταδειχθεί ότι οι φορείς που αναφέρονται υπό στοιχεία α) και β), περιλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης, όπως ορίζεται με το άρθρο 7.

Σχολιασμός του Άρθρου 6: Ένα από τα στοιχεία κλειδιά της Οδηγίας που υποστηρίζει πλήρως η Ύπατη Αρμοστεία είναι ο σαφής και ρητός κανόνας που εγγυάται την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ανεξάρτητα από την προέλευση ή το φορέα της δίωξης, καλύπτοντας έτσι τη δίωξη από μη κρατικά όργανα. Η Ύπατη Αρμοστεία υποστήριξε πάντα ότι η Σύμβαση του 1951 δεν περιορίζει τη δίωξη σε πράξεις των κρατικών φορέων. Οι διωκτικές πράξεις των μη κρατικών οργάνων που το κράτος αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να αποτρέψει παρέχοντας πραγματική

προστασία αποτελεί βάση αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά τη Σύμβαση του 1951 εφόσον βέβαια πληρούνται και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις του ορισμού του πρόσφυγα. Σχετικά, δεν επιδρά η ύπαρξη κρατικού φορέα που φέρει την ευθύνη για την παράλειψη παροχής προστασίας¹⁷. Η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει, για λόγους σαφήνειας, να περιληφθεί σχετική επεξήγηση στην εθνική νομοθεσία. Περαιτέρω, ο όρος «καταδειχθεί» δεν πρέπει να αυξάνει το βάρος της απόδειξης που φέρει ο αιτών άσυλο. Η απουσία κρατικής προστασίας πρέπει να συνάγεται όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του μέτρου της απόδειξης για το βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης.

Για τη θέση της Ύπατης Αρμοστείας σχετικά με την απουσία προστασίας από «διεθνείς οργανισμούς», βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 7 (1) (β).

Φορείς προστασίας

Άρθρο 7. - 1. Προστασία μπορεί να παρέχεται από:

α) το κράτος, ή

β) ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που ελέγχουν το κράτος ή ουσιώδες μέρος του εδάφους του κράτους.

Σχολιασμός Άρθρου 7 (1) (β): Το άρθρο αυτό αναδεικνύει τον προβληματισμό για την υποχρέωση των μη κρατικών οντοτήτων να παρέχουν προστασία. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας δεν μπορεί να απορριφθεί το αίτημα της αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα με το σκεπτικό ότι ο απειλούμενος αιτών άσυλο θα μπορούσε να προστατευθεί από ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών οργανισμών, εκτός αν το προαναφερόμενο τεκμήριο προστασίας είναι μαχητό, δηλαδή μπορεί να προσβληθεί και να ανταποδειχθεί. Δεν μπορεί να εξομοιωθεί η παρεχόμενη από τα κράτη εθνική προστασία κατά την άσκηση της διοικητικής εξουσίας και τον έλεγχο του εδάφους τους με τους διεθνείς οργανισμούς που ενεργούν σε μεταβατική ή προσωρινή βάση. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο οι διεθνείς οργανισμοί δεν έχουν τα χαρακτηριστικά του κράτους. Στην πράξη, η θέση αυτή σημαίνει γενικότερα ότι είναι περιορισμένη η ικανότητά τους να επιβάλλουν το κράτος δικαίου.

2. Προστασία παρέχεται κατά κανόνα όταν οι φορείς της παραγράφου 1 λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.

Σχολιασμός του Άρθρου 7 (2): Για να καθορισθεί η παρεχόμενη προστασία απαιτείται να αξιολογηθούν σε κάθε περίπτωση εξατομικευμένα η αποτελεσματικότητα, η πρόσβαση και η κα-

¹⁷ Βλέπε επίσης το επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 9 (1) στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001) 510 τελικό, 12.9.2001 στη σελίδα 20 της ελληνικής έκδοσης. Αναφορικά με το προταθέν άρθρο 9 (1) η Επιτροπή αποσαφηνίζει ότι ο φορέας της δίωξης δεν ασκεί επιρροή. Βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου 9 (1).

ταλληλότητα της διαθέσιμης προστασίας. Παράμετροι που πρέπει να εξεταστούν είναι οι πιθανοί εγγυητές της διαθέσιμης προστασίας ή η εφαρμογή του νομικού συστήματος σε μια συγκεκριμένη χώρα. Όμως, η αξιολόγηση πρέπει να αφορά στη διάρκεια του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης του αιτούντα άσυλο, ανεξάρτητα από τις πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν για την πρόληψη της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης.

3. Οσάκις τα κράτη μέλη αξιολογούν εάν διεθνής οργάνωση ελέγχει ένα κράτος ή ουσιώδες μέρος του εδάφους του και παρέχει προστασία όπως περιγράφεται στην παράγραφο 2, λαμβάνουν υπόψη τυχόν κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται σε οικείες πράξεις του Συμβουλίου.

Εγχώρια προστασία

Άρθρο 8. - 1. Στα πλαίσια της αξιολόγησης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι ο αιτών δεν χρήζει διεθνούς προστασίας εάν σε τμήμα της χώρας καταγωγής δεν υφίσταται βάσιμος φόβος δίωξης ή πραγματικός κίνδυνος πρόκλησης σοβαρής βλάβης, είναι δε ευλόγως αναμενόμενο ο αιτών να παραμείνει στο τμήμα αυτό της χώρας.

2. Εξετάζοντας εάν η κατάσταση σε τμήμα της χώρας καταγωγής αντιστοιχεί στην περιγραφόμενη με την παράγραφο 1, τα κράτη μέλη, κατά τον χρόνο λήψης της αποφάσεως επί της αιτήσεως, λαμβάνουν υπόψη τις γενικές περιστάσεις που επικρατούν στο εν λόγω τμήμα της χώρας και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος.

3. Η παράγραφος 1 μπορεί να εφαρμόζεται παρά τα τεχνικά εμπόδια επιστροφής.

Σχολιασμός του Άρθρου 8 : Αναλύοντας την εφαρμογή της δυνατότητας εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής, πρέπει να καθορισθεί κατ' αρχήν εάν το ζήτημα επιδρά αποφασιστικά στην εξεταζόμενη υπόθεση. Διαφορετικά, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί εάν η προτεινόμενη περιοχή αποτελεί εύλογη εναλλακτική δυνατότητα για τον αιτούντα άσυλο. Για παράδειγμα, παρόμοια αξιολόγηση δεν είναι αναγκαία όταν η δίωξη που φοβάται ο αιτών άσυλο προέρχεται από κρατικά όργανα καθώς συνήθως δραστηριοποιούνται σε όλη την επικράτεια της χώρας καταγωγής του.

Το άρθρο 8 (1) αναγνωρίζει την ανάγκη αξιολόγησης του κινδύνου δίωξης ή του πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης που διατρέχει ο αιτών άσυλο σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής του. Εκτός από την εξέταση του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης ή της σοβαρής βλάβης που μπορεί να υποστεί ο αιτών άσυλο στην περιοχή αυτή, πρέπει επίσης να εξεταστεί εάν είναι δυνατόν με ασφάλεια και εύλογα να μετεγκατασταθεί χωρίς να ταλαιπωρηθεί άδικα. Η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει να αναφερθούν ρητά οι προϋποθέσεις αυτές στη νομοθεσία με την οποία θα μεταφερθεί η Οδηγία στις εθνικές έννομες τάξεις.

Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας είναι προβληματική και δεν πρέπει να εφαρμοσθεί στη εθνική νομοθεσία ή πρακτική η υπο-παράγραφος (3) που προβλέπει την εφαρμογή της εγχώριας προστασίας ή της εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής στις περιπτώσεις όπου η επιστροφή στην προτεινόμενη περιοχή της χώρας καταγωγής δεν είναι δυνατή λόγω «τεχνικών προβλημάτων». Συνέπεια εφαρμογής αυτής της διάταξης είναι η άρνηση της παροχής διεθνούς προστασίας σε όσους δεν έχουν εναλλακτική δυνατότητα πρόσβασης στην προστασία. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η διάταξη αυτή δεν είναι σύμφωνη με το άρθρο 1 της Σύμβασης του 1951. Η εγχώρια μετεγκατάσταση ή η δυνατότητα εγκατάστασης σε

άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής πρέπει να είναι λύση προσβάσιμη τόσο από πλευράς νομικής όσο και από πλευράς ασφάλειας για τον ενδιαφερόμενο αιτούντα άσυλο. Εάν η προτεινόμενη εναλλακτική περιοχή δεν είναι προσβάσιμη για πρακτικούς λόγους τότε δεν υπάρχει και άρα δεν μπορεί να θεωρείται εύλογη η εγχώρια μετεγκατάσταση ή η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής¹⁸.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ Πράξεις δίωξης

Άρθρο 9. - 1. Οι πράξεις διώξεως κατά την έννοια του άρθρου 1Α της Σύμβασης της Γενεύης πρέπει:

α) να είναι αρκούντως σοβαρές λόγω της φύσης ή της επανάληψής τους ώστε να συνιστούν σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15 παράγραφος 2 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, ή

β) να αποτελούν σώρευση διαφόρων μέτρων συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή ούτως ώστε να θίγεται ένα άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο στοιχείο α).

Σχολιασμός του Άρθρου 9 (1): Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η ερμηνεία του όρου «δίωξη» πρέπει να είναι ευέλικτη, προσαρμόσιμη και επαρκώς ευρεία ώστε να καλύπτει όλες τις εξελισσόμενες μορφές της. Περαιτέρω, οι περιστάσεις κάθε υπόθεσης καθορίζουν εάν οι επιβλαβείς ενέργειες ή απειλές συνιστούν δίωξη. Ενώ οι διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και η αντίστοιχη νομολογία και οι αποφάσεις των οργάνων επίβλεψης εφαρμογής των συνθηκών επιδρούν επί της ερμηνείας της Σύμβασης του 1951, η δίωξη δεν μπορεί και δεν πρέπει να ορίζεται αποκλειστικά επί τη βάση σοβαρών ή σημαντικών παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μπορεί να συνιστούν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης οι σοβαρές διακρίσεις ή το σωρευτικό αποτέλεσμα διαφόρων μέτρων που δεν συνιστούν δίωξη καθεαυτά ή μόνες οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή συνδυασμένες με άλλους απειλητικούς παράγοντες: με άλλα λόγια, η ζωή στη χώρα καταγωγής είναι τόσο ανασφαλής από διάφορες απόψεις για τον αιτούντα άσυλο ώστε η μόνη διέξοδος είναι η αναχώρηση. Η προστασία του καθεστώτος του πρόσφυγα χορηγείται ανεξάρτητα από την ευθύνη της χώρας καταγωγής για τις διωκτικές πράξεις, αφού όπως προαναφέρθηκε (βλέπε σχολιασμό του άρθρου 6) υπάρχουν καταστάσεις όπου η παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν μπορεί να αποδοθεί τύποις στην κυβέρνηση που αδυνατεί να προστατεύσει τους πολίτες της από τις «παραβιάσεις» των μη κρατικών φορέων δίωξης¹⁹.

2. Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή:

¹⁸ Βλέπε επίσης παράγραφο 91 του Εγχειριδίου της Ύπατης Αρμοστείας και το Ερμηνευτικό Σημείωμα : «Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων».

¹⁹ Βλέπε Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας, παρ. 51-53.

- α) πράξεων σωματικής ή ψυχικής βίας, συμπεριλαμβανομένων πράξεων σεξουαλικής βίας,
- β) νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή/και δικαστικών μέτρων, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφεαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο εισάγοντα διακρίσεις,
- γ) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική,
- δ) άρνησης ένδικων μέσων με αποτέλεσμα την επιβολή δυσανάλογης ή μεροληπτικής ποινής,
- ε) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη, εάν η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα συμπεριλάμβανε εγκλήματα ή πράξεις που εμπίπτουν στις ρήτρες εξαιρέσεως που προβλέπονται στο άρθρο 12 παράγραφος 2,

Σχολιασμός του Άρθρου 9 (2) (ε) : Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη που αναγνωρίζει ότι μπορεί να συνιστά δίωξη η ποινική δίωξη που ασκείται ή η τιμωρία που επιβάλλεται λόγω της άρνησης εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας. Αντιλαμβάνεται ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται επίσης όταν η άρνηση κατάταξης στις ένοπλες δυνάμεις συνδέεται με σύρραξη που είναι αντίθετη με το δημόσιο διεθνές δίκαιο, όπως για παράδειγμα όταν έχει καταδικαστεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το *Εγχειρίδιο*²⁰ της Ύπατης Αρμοστείας και το εξελισσόμενο δικαιο της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου²¹ μπορεί επίσης να συνιστά δίωξη η επιβολή τιμωρίας στις περιπτώσεις άρνησης εκπλήρωσης υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας με τη μορφή της ανυποταξίας ή της λιποταξίας, με την προϋπόθεση ότι οι λόγοι της άρνησης στηρίζονται σε ειλικρινείς ηθικές, θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις (αντιρρησίες συνείδησης). Εν προκειμένω είναι αδιάφορο εάν η αντίρρηση είναι επιλεκτική. Η Ύπατη Αρμοστεία πιστεύει ότι τα κράτη μέλη θα λάβουν υπόψη αυτήν την πτυχή.

στ) πράξεων που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά.

Σχολιασμός του Άρθρου 9 (2) (στ): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την ειδική αναφορά στη δίωξη που οφείλεται στο φύλο ή στην παιδική ηλικία. Μπορεί ο ορισμός του πρόσφυγα να μην αναφέρεται ειδικά στο φύλο και στην ηλικία, αλλά σύμφωνα με πάγια άποψη της η ερμηνεία αυτή απορρέει από το κείμενο, το αντικείμενο και το σκοπό της Σύμβασης του 1951. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι το φύλο και η ηλικία μπορεί να επηρεάσουν ή να υπαγορεύσουν τον τύπο της δίωξης που επικαλείται ο αιτών άσυλο²².

²⁰ Βλέπε παραγράφους 167-174 καθώς και τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία των Προσφύγων : «Οι αιτήσεις ασύλου που στηρίζονται στη θρησκεία ως λόγο φόβου δίωξης στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και / ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων», της 28.4.2004, παρ. 25 και 26.

²¹ Έτσι για παράδειγμα η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αναφέρει στο [Γενικό Σχόλιο Νο. 22](#) (48) για το Άρθρο 18 του Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων του 1966 (δικαίωμα στην ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) ότι το δικαίωμα στην «αντίρρηση συνείδησης» μπορεί να απορρέει από το άρθρο 18 στο μέτρο που η υποχρέωση της χρήσης θανάσιμης βίας έρχεται σε σοβαρή αντίθεση με την ελευθερία της συνείδησης και της εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων του ατόμου.

²² Βλέπε επίσης τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας «Ερμηνεία της δίωξης λόγω γένους στα πλαίσια εφαρμογής του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων».

3. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο γ) πρέπει να υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των λόγων που αναφέρονται στο άρθρο 12 και των πράξεων δίωξης όπως ορίζονται στην παράγραφο 1.

Λόγοι δίωξης

Άρθρο 10. - 1. Κατά την αξιολόγηση των λόγων της δίωξης, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

Σχολιασμός του Άρθρου 10 : Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι είναι εξαντλητικές ή οριστικές οι κατευθυντήριες αρχές της Οδηγίας για την ερμηνεία των λόγων δίωξης που αναφέρονται στη Σύμβαση. Άλλα στοιχεία, στα οποία δεν αναφέρεται αυτό το άρθρο αυτό μπορεί να είναι εξίσου σημαντικά. Οι λόγοι της δίωξης είναι πολυσχιδείς και, επιπλέον, μπορεί να αλλάζουν ανάλογα με τις εποχές. Κατά συνέπεια οι λόγοι δίωξης της Σύμβασης πρέπει να ερμηνεύονται ανάλογα.

α) η έννοια της φυλής περιλαμβάνει το στοιχείο του χρώματος, της καταγωγής ή του γεγονότος ότι το άτομο ανήκει σε συγκεκριμένη εθνοτική ομάδα,

β) η έννοια της θρησκείας περιλαμβάνει ιδίως την υιοθέτηση θειστικών, αγνωστικιστικών ή αθειστικών πεποιθήσεων, τη συμμετοχή σε τυπική λατρεία, σε ιδιωτικό ή δημόσιο χώρο, είτε κατά μόνας είτε σε κοινωνία με άλλους, την αποχή από τη λατρεία αυτή, άλλες θρησκευτικές πράξεις ή εκδηλώσεις απόψεων ή μορφές ατομικής ή συλλογικής συμπεριφοράς που στηρίζονται σε ή υπαγορεύονται από θρησκευτικές πεποιθήσεις,

Σχολιασμός του Άρθρου 10 (β) : Η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει στα κράτη να συμβουλευούνται τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία όταν εξετάζουν αιτήματα ασύλου που στηρίζονται στη θρησκεία ως λόγο φόβου δίωξης καθώς και το *Εγχειρίδιο*²³. Όπως προαναφέρθηκε, η Ύπατη Αρμοστεία αντιλαμβάνεται ότι η έννοια της θρησκείας ή των πεποιθήσεων που σκιαγραφεί το άρθρο 10 (β) περιλαμβάνει και την ελευθερία κάθε ανθρώπου να αλλάζει τη θρησκεία που ασπάζεται. Μπορεί να αποτελέσει βάση για τη χορήγηση προστασίας σε «επί τόπου» πρόσφυγα.

γ) η έννοια της ιθαγένειας δεν περιορίζεται μόνο στην ιδιότητα του πολίτη ή την έλλειψή της, αλλά περιλαμβάνει ιδίως την ιδιότητα του μέλους μίας ομάδας η οποία προσδιορίζεται από την πολιτιστική, εθνοτική ή γλωσσική της ταυτότητα, τις κοινές γεωγραφικές ή πολιτικές καταβολές ή τη σχέση της με τον πληθυσμό άλλης χώρας,

δ) η ομάδα θεωρείται ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα όταν, μεταξύ άλλων:

- τα μέλη της ομάδας αυτής έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει και

- η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

²³ Βλέπε παραγράφους 71 έως 73 του Εγχειριδίου και υποσημείωση 19.

ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Ο γενετήσιος προσανατολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως περιλαμβάνων πράξεις θεωρούμενες αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Μπορούν να λαμβάνονται υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, χωρίς να αποτελούν αυτές καθ' εαυτές τεκμήριο της εφαρμογής του παρόντος άρθρου,

Σχολιασμός του Άρθρου 10 (δ) : Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η ερμηνεία του όρου «κοινωνική ομάδα» πρέπει να καλύπτει τη διαφορετική και εξελισσόμενη φύση των ομάδων διαφόρων κοινωνιών και να είναι σύμφωνη με την εξέλιξη των κανόνων του διεθνούς δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου²⁴. Η Οδηγία εκφράζει δύο κύριες σχολές σκέψης για την έννοια της κοινωνικής ομάδας της Σύμβασης του 1951. Την «προσέγγιση των προστατευόμενων χαρακτηριστικών» που στηρίζεται στα αναλλοίωτα χαρακτηριστικά ή στα χαρακτηριστικά που είναι τόσο θεμελιώδη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια που κανείς δεν είναι αναγκασμένος να υποχρεωθεί να τα απαρνηθεί. Την «προσέγγιση της κοινωνικής άποψης» που στηρίζεται στα κοινά χαρακτηριστικά που δημιουργούν μια διακριτή ομάδα που ξεχωρίζει από την υπόλοιπη κοινωνία. Κατά κανόνα συγκλίνουν τα αποτελέσματα της εφαρμογής αυτών των δύο προσεγγίσεων, υπάρχουν όμως και εξαιρέσεις. Για να αποφευχθεί ενδεχόμενο κενό προστασίας η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει στα κράτη μέλη να συνδυάζουν τις δύο προσεγγίσεις επιτρέποντας την εναλλακτική και όχι τη σωρευτική εφαρμογή τους.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της Σύμβασης του 1951 τα κράτη έχουν αναγνωρίσει ότι οι γυναίκες, οι οικογένειες, οι φυλές, τα επαγγέλματα και οι ομοφυλόφιλοι αποτελούν ειδική κοινωνική ομάδα. Για να αποφευχθεί οιαδήποτε παρερμηνεία η Ύπατη Αρμοστεία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να περιλάβουν στις νομοθεσίες τους εκτός από το παράδειγμα του «σεξουαλικού προσανατολισμού» και άλλα παραδείγματα κοινωνικών ομάδων που μπορεί να υπαχθούν στον ορισμό του πρόσφυγα. Άλλα παραδείγματα μπορεί να είναι το φύλο, η ηλικία, η αναπηρία και η κατάσταση της υγείας.

Σχολιάζοντας τη φράση «μπορούν να λαμβάνονται υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, χωρίς να αποτελούν αυτές καθ' εαυτές τεκμήριο της εφαρμογής του παρόντος άρθρου» η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι τα δικαστήρια και τα διοικητικά όργανα αρκετών έννομων τάξεων έχουν κρίνει για παράδειγμα ότι οι γυναίκες μπορεί να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα κατά την έννοια του άρθρου 1 Α (2). Το φύλο είναι σαφές παράδειγμα κοινωνικού υποσυνόλου, τα μέλη του οποίου καθορίζονται από εγγενή και αναλλοίωτα χαρακτηριστικά και συχνά υπόκεινται διαφορετική μεταχείριση και κριτήρια. Η θέση αυτή δεν σημαίνει ότι όλες οι γυναίκες μιας κοινωνίας πληρούν τις προϋποθέσεις του ορισμού του πρόσφυγα. Η αιτούσα άσυλο πρέπει να αποδείξει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω της συμμετοχής της σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα²⁵.

²⁴ Βλέπε «Ερμηνεία του όρου 'συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα' του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

²⁵ Βλέπε «Ερμηνεία του όρου 'συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα' του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας «Ερμηνεία της δίωξης λόγω γένους στα πλαίσια εφαρμογής του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων», καθώς και το επεξηγηματικό μνημόνιο στα προταθέντα άρθρα 7 και 12 (δ) στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινο-

Αν και δεν έχει αναλυθεί ιδιαίτερα η διάσταση της ηλικίας στην ερμηνεία και στην εφαρμογή του διεθνούς προσφυγικού δικαίου, είναι ευρύ το φάσμα των πιθανών αιτημάτων όπου η ηλικία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα, συμπεριλαμβανομένων της αναγκαστικής ή της σε απαγορευμένη ηλικία στρατολόγησης, των (αναγκαστικών) παιδικών γάμων, της γυναικείας κλειτοριδεκτομής, της εμπορίας παιδιών ή της παιδικής πορνογραφίας ή εκμετάλλευσης. Κάποια αιτήματα που στηρίζονται στην ηλικία μπορεί να περιλαμβάνουν και το στοιχείο του φύλου συνδυασμένο με την ευάλωτη κατάσταση του αιτούντα άσυλο.

Η Ύπατη Αρμοστεία ενθαρρύνει τα κράτη να συνεργασθούν μαζί της ώστε να υιοθετήσουν κατευθυντήριες οδηγίες για την αξιολόγηση των αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται από τις γυναίκες και τα παιδιά²⁶.

ε) η έννοια των πολιτικών πεποιθήσεων περιλαμβάνει ιδίως την υποστήριξη άποψης, ιδέας ή πεποιθήσεως επί ζητήματος που σχετίζεται με τους ενδεχόμενους φορείς δίωξης του άρθρου 9 και με τις πολιτικές ή τις μεθόδους τους, ανεξαρτήτως του εάν ο αιτών έχει εκδηλώσει εμπράκτως την εν λόγω άποψη, ιδέα ή πεποίθηση.

2. Κατά την αξιολόγηση του βασίμου του φόβου του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από το φυλετικό, θρησκευτικό, εθνικό, κοινωνικό ή πολιτικό στοιχείο, το οποίο προκαλεί τη δίωξη, υπό την προϋπόθεση ότι το χαρακτηριστικό αυτό του αποδίδεται από τον δράστη της δίωξης.

Παύση

Άρθρο 11- 1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να είναι πρόσφυγας εάν:

α) εξασφαλίσει εκ νέου οικειοθελώς την προστασία της χώρας της ιθαγένειας, ή

Σχολιασμός του Άρθρου 11 (1) (α): Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι αυτή η διάταξη παύσης του καθεστώτος του πρόσφυγα προϋποθέτει τη συνδρομή τριών στοιχείων: την οικειοθελή ενέργεια του πρόσφυγα, την πρόθεσή του να εξασφαλίσει εκ νέου την προστασία της χώρας της ιθαγένειάς του και τη διαθεσιμότητα και την πραγματική απόλαυση της εθνικής προστασίας. Σαφής πρέπει να είναι η διάκριση μεταξύ της πραγματικής επαν-υπαγωγής στην προστασία από τις ευκαιριακές και περιστασιακές επαφές με τις εθνικές αρχές²⁷.

τήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, [COM \(2001\) 510 τελικό](#), 12.9.2001 στις σελίδες 18 και 27 της ελληνικής έκδοσης.

²⁶ Για στοιχεία βέλτιστης πρακτικής όσον αφορά στα παιδιά στις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα βλέπε : Save the Children, UNHCR: Separated Children in Europe Programme Statement of Good Practice: third edition 2004, section C.12, pages 24 -27. Βλέπε επίσης επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 7 στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, [COM \(2001\) 510 τελικό](#), 12.9.2001 στη σελίδα 18 της ελληνικής έκδοσης.

²⁷ Βλέπε Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας παραγράφους 118 έως 128.

- β) ανακτήσει οικειοθελώς την ιθαγένεια που απώλεσε κατά το παρελθόν, ή
 γ) αποκτήσει νέα ιθαγένεια και απολαύει της προστασίας της χώρας που του χορήγησε τη νέα ιθαγένεια, ή
 δ) έχει εγκατασταθεί εκ νέου οικειοθελώς στη χώρα που είχε εγκαταλείψει ή εκτός της οποίας είχε παραμείνει εξαιτίας του φόβου ότι θα υποστεί δίωξη, ή

Σχολιασμός του Άρθρου 11 (δ) : Σύμφωνα με το *Εγχειρίδιο* της Ύπατης Αρμοστείας η διάταξη αυτή πρέπει να είναι θεωρηθεί ότι αναφέρεται στην επιστροφή στη χώρα καταγωγής με σκοπό τη μόνιμη εγκατάσταση σ' αυτή. Προσωρινή επίσκεψη του πρόσφυγα στην πρώην χώρα καταγωγής του δεν αποτελεί εκ νέου εγκατάσταση και άρα δεν πρέπει να οδηγήσει στην απώλεια του καθεστώτος του πρόσφυγα²⁸.

- ε) δεν μπορεί πλέον να εξακολουθεί να αρνείται την προστασία που του παρέχει η χώρα της ιθαγένειας, διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα,
 στ) στην περίπτωση των ανιθαγενών, εάν αποκτήσει τη δυνατότητα να επιστρέψει στη χώρα της πρώην συνήθους διαμονής του διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα.

2. Για την εφαρμογή των στοιχείων ε) και στ) της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη εξετάζουν κατά πόσον η μεταβολή των συνθηκών είναι τόσο ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως, ώστε ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί διώξεις να μην μπορεί πλέον να θεωρείται βάσιμος.

Σχολιασμός των παραγράφων (1) (ε) (στ) και (2) του Άρθρου 11: Η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει στα κράτη να προστρέχουν στο Κεφάλαιο ΙΙΙ του *Εγχειριδίου* και στις «Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία για την Παύση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 1 Γ (5) και (6) της Σύμβασης του 1951»²⁹ που αποσαφηνίζουν τις προϋποθέσεις εφαρμογής των ρητρών παύσης. Οι επελεθούσες αλλαγές της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα καταγωγής πρέπει να έχουν θεμελιώδη χαρακτήρα και να είναι διαρκείς. Κατά την αξιολόγηση των αλλαγών αυτών πρέπει μεταξύ άλλων να εξετάζονται οι ανάγκες της κατάστασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η Ύπατη Αρμοστεία αναφέρεται ειδικότερα στην εξαίρεση των «περιστάσεων παύσης» των ρητρών του άρθρου 1 Γ (5) και (6) της Σύμβασης που αφορούν σε «επιτακτικούς λόγους αναφερόμενους εις προγενέστερας διώξεις». Πιστεύει ότι αυτή η διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται πέρα από τη γραμματική διατύπωση και να εφαρμόζεται στους πρόσφυγες του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης. Όπως προαναφέρθηκε, στο *Εγχειρίδιο* της Ύπατης Αρμοστείας εκφράζεται μια γενική ανθρωπιστική αρχή που είναι ευρέως αποδεκτή στην κρατική πρακτική. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να αποτυπωθεί στην εθνική νομοθεσία³⁰.

²⁸ Βλέπε *Εγχειρίδιο* της Ύπατης Αρμοστείας, παράγραφο 134.

²⁹ Βλέπε <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3e50de6b4.html> .

³⁰ Βλέπε επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 13 στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001)

Αποκλεισμός από το καθεστώς πρόσφυγα

Άρθρο 12. - 1. Υπήκοος τρίτης χώρας η ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα εφόσον:

α) εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 1Δ, της σύμβασης της Γενεύης, το οποίο αφορά την παροχή προστασίας ή συνδρομής από όργανα ή οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, εκτός της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Σε περίπτωση που η εν λόγω προστασία ή συνδρομή έχει παύσει για οποιοδήποτε λόγο, χωρίς να έχει διευθετηθεί οριστικά η κατάσταση των προσώπων αυτών σύμφωνα με τα οικεία ψηφίσματα της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, τα πρόσωπα αυτά θα δικαιούνται αυτοδικαίως τα ευεργετήματα της παρούσας οδηγίας,

Σχολιασμός του Άρθρου 12 (1) (α) : Στόχος του άρθρου 1 Δ της Σύμβασης του 1951 είναι να αποφεύγεται η επικάλυψη των αρμοδιοτήτων της UNRWA³¹ και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Σε συνδυασμό με το Καταστατικό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες διασφαλίζει, ανάλογα με την περίπτωση, τη συνέχεια της προστασίας και της βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες. Η υπαγωγή ενός Παλαιστίνιου στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 1 Δ (αυτόματη υπαγωγή στο καθεστώς του πρόσφυγα) δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι αδυνατεί να επιστρέψει στην περιοχή που υπάγεται στην επιχειρησιακή αρμοδιότητα της UNRWA. Η αδυναμία επιστροφής μπορεί να οφείλεται στον κίνδυνο δίωξης ή σε άλλα σοβαρά προβλήματα προστασίας ή στην άρνηση των αρχών της ενδιαφερόμενης χώρας να επιτρέψουν την επανείσοδό του. Για περαιτέρω πληροφορίες η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει τα κράτη να συμβουλευονται το Σημείωμά της για την «Εφαρμογή του Άρθρου 1 Δ της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων στους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες»³².

β) αναγνωρίζεται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας όπου έχει μετοικήσει ως έχοντα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την κατοχή της ιθαγένειας της εν λόγω χώρας ή δικαιώματα και υποχρεώσεις αντίστοιχα προς αυτά.'

Σχολιασμός του Άρθρου 12 (1) (β): Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι το Άρθρο 1 Ε εφαρμόζεται μόνον στις περιπτώσεις όπου η ενδιαφερόμενη χώρα αναγνωρίζει πράγματι στον πρόσφυγα «τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις». Το άρθρο 1 Ε δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου η χώρα αναγνώριζε στο παρελθόν παρόμοια δικαιώματα, αλλά δεν προτίθεται να συνεχίσει να τα αναγνωρίζει. Όμοια, το άρθρο 1 Ε δεν εφαρμόζεται στα αιτήματα ασύλου όσων εν δυνάμει μπορούν να απολαμβάνουν αυτά τα δικαιώματα αλλά ουδέποτε διέμεναν στην ενδιαφερόμενη χώρα.

2. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι:

510 τελικό, 12.9.2001 στη σελίδα 29 της ελληνικής έκδοσης.

³¹ United Nations Relief and Works Agency for Palestinian Refugees in the Near East = Υπηρεσία Αρωγής και Έργων για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή.

³² Βλέπε σχετικά <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3da192be4.html> .

Σχολιασμός του Άρθρου 12 (2): Για την ερμηνεία των ρητρών αποκλεισμού η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει στα κράτη να συμβουλευούνται τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τη Διεθνή Προστασία που αφορούν στην «Εφαρμογή των Ρητρών Αποκλεισμού: άρθρο 1 ΣΤ της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων»³³. Υπενθυμίζεται ότι οι λόγοι αποκλεισμού απαριθμούνται εξαντλητικά στη Σύμβαση του 1951. Ενώ αυτοί οι λόγοι είναι επιδεκτικοί ερμηνείας, δεν μπορεί να διευρυνθούν ελλείψει συμφωνίας όλων των κρατών μερών στη Σύμβαση του 1951.

α) έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως ορίζονται στις διεθνείς συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί με σκοπό τη θέσπιση διατάξεων σχετικών με τα εγκλήματα αυτά,

β) έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, ήτοι κατά τον χρόνο έκδοσης άδειας παραμονής βασισμένης στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα ιδιαίτερα σκληρές πράξεις, έστω και αν διαπράττονται με υποτιθέμενο πολιτικό στόχο, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα,

Σχολιασμός του Άρθρου 12 (2) (β): Η φράση «ήτοι κατά τον χρόνο έκδοσης άδειας παραμονής» δεν συμφωνεί με τη διατύπωση του άρθρου 1 ΣΤ (β) το οποίο περιλαμβάνει τόσο γεωγραφικό όσο και χρονικό περιορισμό απαιτώντας τα σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα να έχουν διαπραχθεί (i) εκτός της χώρας ασύλου και (ii) πριν την εισδοχή του πρόσφυγα. Δεν είναι ορθό να ερμηνευθεί η φράση «πριν την εισδοχή ... του πρόσφυγα» ως αναφερόμενη στο χρόνο που προηγείται της αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα ή της έκδοσης της άδειας παραμονής που στηρίζεται στη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Δεδομένου ότι η αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι διαπιστωτικού χαρακτήρα και όχι συστατικού η «εισδοχή» σε αυτό το πλαίσιο σημαίνει μόνον τη φυσική παρουσία στη χώρα ασύλου. Αυτή η ερμηνεία στηρίζεται στο σκεπτικό ότι τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί στη χώρα ασύλου υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 33 παρ. 2 της Σύμβασης του 1951 και όχι στο πεδίο εφαρμογής των ρητρών αποκλεισμού.

Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία αντιλαμβάνεται ότι η φράση «ιδιαίτερα σκληρές πράξεις, έστω και αν διαπράττονται με υποτιθέμενο πολιτικό στόχο, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα» αναφέρεται στις εγκληματικές πράξεις που είναι ιδιαζόντως ειδεχθείς.

γ) είναι ένοχος πράξεων που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών όπως ορίζονται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Σχολιασμός του Άρθρου 12 (2) (γ): Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας μόνον οι εγκληματικές πράξεις που είναι θεμελιωδώς αντίθετες με τους σκοπούς και τις αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μπορεί να προκαλέσουν την εφαρμογή του άρθρου 1 ΣΤ (γ). Οι σκοποί και οι αρχές του Ο.Η.Ε. αποτυπώνονται στα άρθρα 1 και 2 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ και αφορούν στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια και στις ειρηνικές σχέσεις μεταξύ των κρα-

³³ Βλέπε σχετικά <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857d24.html>

τών. Δεδομένου ότι τα κράτη υποχρεούνται να σέβονται τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ στις αμοιβαίες σχέσεις τους, κατ' αρχήν φαίνεται ότι μπορούν να παραβιάσουν τις προαναφερόμενες διατάξεις μόνον όσοι ασκούσαν εξουσία στις χώρες τους ή σε κρατικές οντότητες (βλέπε επίσης το σχολιασμό της παραγράφου 22 του Προοιμίου).

3. Η παράγραφος 2 έχει εφαρμογή σε άτομα τα οποία είναι ηθικοί αυτουργοί ή συμμετέχουν άλλως στη διάπραξη των προβλεπομένων στην εν λόγω παράγραφο εγκλημάτων ή πράξεων.

Σχολιασμός του Άρθρου 12: Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 21 (1) της Οδηγίας οι αποκλειόμενοι από τη Σύμβαση του 1951 και / ή από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας πρόσφυγες μπορεί να προστατεύονται από την επαναπροώθηση σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως για παράδειγμα κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

Χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα

Άρθρο 13. - Τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III.

Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα

Άρθρο 14. - 1. Όσον αφορά αιτήσεις διεθνούς προστασίας οι οποίες υποβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος της παρούσης οδηγίας, τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο έχει χορηγηθεί από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοδήποτε άλλο δικαστικό όργανο, εφόσον το πρόσωπο αυτό παύσει να είναι πρόσφυγας σύμφωνα με το άρθρο 11.

2. Με την επιφύλαξη του καθήκοντος του πρόσφυγα, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, να αποκαλύπτει κάθε σχετικό στοιχείο και να προσκομίζει κάθε σχετικό έγγραφο το οποίο έχει στη διάθεσή του, το κράτος μέλος που χορήγησε το καθεστώς πρόσφυγα καταδεικνύει σε εξατομικευμένη βάση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει παύσει να είναι πρόσφυγας ή δεν υπήρξε ποτέ πρόσφυγας σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Σχολιασμός του Άρθρου 14 (2): Η διάταξη φαίνεται να συγχέει τις νομικές έννοιες της παύσης, της ακύρωσης και της ανάκλησης. Η παύση αφορά στο τέλος του καθεστώτος του πρόσφυγα κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 Γ της Σύμβασης του 1951, επειδή δεν είναι αναγκαία ή δεν δικαιολογείται η διεθνής προσφυγική προστασία. Η ακύρωση σημαίνει την απόφαση με την οποία κηρύσσεται ανίσχυρη η αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα, στις περιπτώσεις όπου μεταγενέστερα αποδεικνύεται ότι ο ενδιαφερόμενος δεν θα έπρεπε να είχε αναγνωρισθεί πρόσφυγας, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου θα μπορούσε να είχε αποκλεισθεί από τη διεθνή προστασία του πρόσφυγα. Η ανάκληση αναφέρεται στην αφαίρεση του καθεστώτος του πρόσφυγα στις περιπτώσεις όπου μετά την αναγνώριση αποδεικνύεται προσηκόντως ότι ο πρόσφυγας εμπλέκεται σε πράξεις οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ (α) ή (γ) της Σύμβασης του 1951. Η Ύπατη Αρμοστεία καλεί τα κράτη να διαφοροποιήσουν τις προαναφερόμε-

νες έννοιες και τις νομικές προϋποθέσεις εφαρμογής τους στη νομοθεσία εφαρμογής της Οδηγίας³⁴.

3. Τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς εάν, αφού του χορηγήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα, το οικείο κράτος μέλος αποδείξει ότι:

α) το εν λόγω πρόσωπο θα έπρεπε να είχε αποκλεισθεί ή αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 12,

Σχολιασμός του Άρθρου 14 (3) (α): Η διατύπωση «αποκλείεται από το καθεστώς του πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 12» ερμηνεύεται ως αναφερόμενη στις περιπτώσεις όπου το καθεστώς του πρόσφυγα μπορεί να τερματιστεί ή να ανακληθεί επειδή μετά την αναγνώρισή του ο πρόσφυγας διέπραξε έγκλημα που υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 ΣΤ (α) και (γ) της Σύμβασης του 1951. Η ανάκληση βάσει του άρθρου 1 ΣΤ (α) ή 1 ΣΤ (γ) επιτρέπεται καθώς καμιά από τις ρήτρες αυτές δεν προϋποθέτει για την εφαρμογή της γεωγραφικό ή χρονικό περιορισμό. Για άλλα εγκλήματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των παραγράφων (α) και (γ) του άρθρου 1 ΣΤ πρέπει να προβλέπεται η ποινική δίωξη και όχι η ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Όπως προαναφέρθηκε το άρθρο 1 ΣΤ (β) ορίζει ειδικότερα ότι τα σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα πρέπει να έχουν διαπραχθεί εκτός της χώρας ασύλου πριν την εισδοχή. Σύμφωνα με τη λογική της Σύμβασης ο τύπος των εγκλημάτων που υπάγονται στο άρθρο 1 ΣΤ (β) και διαπράττονται μετά την εισδοχή στη χώρα ασύλου κρίνονται κατ' εφαρμογή της ισχύουσας εθνικής ποινικής νομοθεσίας καθώς και, ανάλογα με την περίπτωση, των άρθρων 32 και 33 (2) της Σύμβασης του 1951. Τα άρθρα 1 ΣΤ (β), 32 ή 33 (2) δεν προβλέπουν την απώλεια του καθεστώτος του πρόσφυγα όταν κατά το χρόνο του αρχικού καθορισμού ο αιτών άσυλο πληρούσε τα κριτήρια του ορισμού της Σύμβασης του 1951. Άρα, στις περιπτώσεις των σοβαρών μη πολιτικών εγκλημάτων το άρθρο 14 (3) πρέπει να κατανοηθεί ως αναφερόμενο σε εγκλήματα που διαπράχθηκαν εκτός και πριν την εισδοχή στη χώρα ασύλου [(βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου 14 (4) της Οδηγίας)].

β) η εκ μέρους του ενδιαφερομένου διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, υπήρξε αποφασιστική για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα.

Σχολιασμός του Άρθρου 14 (3) (β): Η διαστρέβλωση ή η παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την ακύρωση του καθεστώτος του πρόσφυγα μόνον όταν αφορούν αντικειμενικά ψευδείς ισχυρισμούς του αιτούντα άσυλο για πραγματικά γεγονότα ή σχετικά περιστατικά (δηλαδή στοιχεία τα οποία ήταν καθοριστικής σημασίας για την αναγνώριση) και εφόσον ο αιτούμενος τη διεθνή προστασία είχε την πρόθεση να παραπλανήσει τον κριτή του αιτήματός του. Η χρήση πλαστών εγγράφων πρέπει

³⁴ Βλέπε υποσημείωση 32 και Σημείωμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες «[via την Ακύρωση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα](#)» (22.11.2004).

να αξιολογηθεί υπό το φως των περιστάσεων της υπόθεσης: σε πολλές περιπτώσεις, οι αιτούντες άσυλο αναγκάζονται να επικαλεστούν πλαστά έγγραφα προκειμένου να διαφύγουν τη δίωξη. Μόνη η χρήση πλαστών εγγράφων δεν καθιστά το αίτημα ασύλου δόλιο ή καταχρηστικό και άρα δεν πρέπει να οδηγεί αυτόματα στην ακύρωση του καθεστώτος του πρόσφυγα, με την προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος αποκάλυψε την πραγματική του ταυτότητα και ιθαγένεια που αποτέλεσαν τη βάση για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα³⁵. Το άρθρο 31 παρ. 1 της Σύμβασης του 1951 σύμφωνα με το οποίο απαλλάσσονται οι πρόσφυγες (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) από την ποινική τιμωρία για την παράνομη είσοδο ή διαμονή στη χώρα που υποβάλλουν αίτημα ασύλου αναγνωρίζει ότι οι πρόσφυγες μπορεί κάποιες φορές να αναγκάζονται να χρησιμοποιούν πλαστά έγγραφα.

4. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιονεί δικαστικό όργανο, όταν:

α) μπορεί για εύλογους λόγους να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο αυτό συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται,

β) το πρόσωπο αυτό, έχοντας καταδικασθεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του εν λόγω κράτους μέλους.

Σχολιασμός του Άρθρου 14 (4) : Όπως και στις περιπτώσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 14 το βάρος της απόδειξης για τη συνδρομή των προϋποθέσεων που προβλέπουν οι παράγραφοι α) και β) του άρθρου 14 (4) φέρει το συμβαλλόμενο κράτος που επικαλείται τη διάταξη.

5. Στις περιπτώσεις της παραγράφου 4, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να μην χορηγήσουν καθεστώς σε πρόσφυγα, όταν δεν έχει ληφθεί ακόμα τέτοια απόφαση.

6. Τα πρόσωπα στα οποία έχουν εφαρμογή οι παράγραφοι 4 ή 5 απολαμβάνουν δικαιωμάτων που προβλέπονται ή είναι ανάλογα των προβλεπομένων στα άρθρα 3, 4, 16, 22, 31, 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης, εφόσον είναι παρόντα στο κράτος μέλος.

Σχολιασμός του άρθρου 14 (4) – (6): Με το άρθρο 14 (4) της Οδηγίας υπάρχει κίνδυνος να τροποποιηθούν ουσιαστικά οι ρήτρες αποκλεισμού της Σύμβασης του 1951 αφού θεσμοθετεί ως προϋπόθεση αποκλεισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα τη διάταξη του άρθρου 33 (2) της Σύμβασης του 1951 (που ορίζει τις εξαιρετικές περιπτώσεις όπου δεν εφαρμόζεται η αρχή της μη επαναπροώθησης). Σύμφωνα με τη Σύμβαση, οι ρήτρες αποκλεισμού και η εξαίρεση εφαρμογής της αρχής της μη επαναπροώθησης εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς. Το σκεπτικό του άρθρου 1 ΣΤ το οποίο εξαντλητικά απариθμεί τους λόγους του αποκλεισμού με βάση τη συμπεριφορά του αιτούντα άσυλο είναι διττό. Πρώτον, κάποιες πράξεις είναι τόσο σοβαρές ώστε οι αιτούντες τους είναι ανάξιοι της διεθνούς προστασίας. Δεύτερον, το καθεστώς του πρόσφυγα δεν μπορεί να αποτελεί προκάλυμμα για την ευνοϊκή μεταχείριση σοβαρών εγκληματιών που αντιμετωπίζουν τη δικαιοσύνη. Αντίθετα, το άρθρο 33 (2) ρυθμίζει τη μεταχείριση των προσφύγων και

³⁵ Βλέπε παράγραφο 22 του Σημειώματος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες «για την ακύρωση του καθεστώτος του πρόσφυγα».

ορίζει τις περιστάσεις στις οποίες επιτρέπεται να επαναπροωθηθούν. Έχει ως στόχο την προστασία της χώρας ασύλου ή της κοινότητας της χώρας υποδοχής. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής πρέπει ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας να αποτελεί κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια της χώρας ή έχοντας καταδικαστεί με οριστική απόφαση για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα να αποτελεί κίνδυνο για την κοινότητα της χώρας ασύλου. Όμως το άρθρο 33 (2) δεν μπορεί να εκληφθεί ως βάση τερματισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα [(βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 21 (2-3)]. Η εξομοίωση των εξαιρέσεων της αρχής της μη επαναπροώθησης που προβλέπει το άρθρο 33 (2) με τις ρήτρες αποκλεισμού του άρθρου 1 ΣΤ δεν είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση του 1951. Επιπλέον, μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένη ερμηνεία και των δύο διατάξεων της Σύμβασης.

Άρα «η χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα» αναφέρεται στο άσυλο («καθεστώς») που χορηγείται από το κράτος και όχι στο καθεστώς του πρόσφυγα κατά την έννοια του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 [βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 2 (δ)]. Κατά συνέπεια, τα κράτη υποχρεούνται να αναγνωρίζουν τα δικαιώματα της Σύμβασης του 1951 που δεν προϋποθέτουν νόμιμη διαμονή και δεν προβλέπουν εξαιρέσεις με την προϋπόθεση ότι ο πρόσφυγας παραμένει στη δικαιοδοσία τους.

Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι όπως και στις περιπτώσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 14 το βάρος της απόδειξης περί της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 14 (4) φέρει το συμβαλλόμενο κράτος που επικαλείται τη διάταξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΩΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Σοβαρή βλάβη

Άρθρο 15. - Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:

- α) θανατική ποινή ή εκτέλεση, ή
- β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του, ή
- γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

Σχολιασμός του Άρθρου 15 : Η Ύπατη Αρμοστεία υποστηρίζει σθεναρά την ίδρυση νομικής υποχρέωσης για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας σε όσους κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη για λόγους και σε περιπτώσεις που δεν καλύπτονται κατ' ανάγκη από τη Σύμβαση. Σχετικά, είναι σημαντική η υλοποίηση των μέτρων επικουρικής προστασίας με στόχο την ενίσχυση και όχι την υποβάθμιση του ισχύοντος παγκόσμιου καθεστώτος προστασίας των προσφύγων. Η θέση αυτή προϋποθέτει ότι αναγνωρίζεται το καθεστώς του πρόσφυγα και δεν χορηγείται επικουρική προστασία σε όσους πληρούν τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ορισμού της Σύμβασης του 1951. Για το σκοπό αυτό ο ορισμός του πρόσφυγα πρέπει να ερμηνεύεται προοδευτικά και με την αναγκαία ευελιξία λαμβάνοντας υπόψη τις εξελισσόμενες μορφές της δίωξης³⁶.

³⁶ Βλέπε επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 5 (2) στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001)

Οι διατάξεις της οδηγίας για την επικουρική προστασία περιλαμβάνουν λόγους που σε κάποιες περιπτώσεις υποδηλώνουν ισχυρές ενδείξεις για την εφαρμογή του καθεστώτος του πρόσφυγα που προβλέπει η Σύμβαση. Για παράδειγμα, τα βασανιστήρια που διαπράττονται από τα κρατικά όργανα μπορεί να σχετίζονται με τους λόγους δίωξης της Σύμβασης. Μόνον όταν τα βασανιστήρια διαπράττονται με καθαρά εγκληματικά κίνητρα μπορεί να υπαχθούν οι ισχυρισμοί του αιτούντα άσυλο στην επικουρική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Όμοια, στις καταστάσεις ένοπλων συρράξεων μπορεί να διαπράττονται διώξεις για κάποιον από τους λόγους της Σύμβασης, για παράδειγμα με τη μορφή μη στρατιωτικών πράξεων δίωξης από κρατικά και μη κρατικά όργανα δίωξης ή με τη μορφή συγκεκριμένης στρατιωτικής δράσης³⁷. Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται από την κρατική πρακτική και νομολογία. Η σχέση με το λόγο δίωξης της Σύμβασης είναι καθοριστικό στοιχείο στις καταστάσεις συστηματικών ή γενικευμένων παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μόνον σε περιπτώσεις που αυτές οι παραβιάσεις δεν σχετίζονται με κάποιον από τους λόγους δίωξης της Σύμβασης απαιτείται η εφαρμογή των επικουρικών μορφών προστασίας.

Ενόψει των ανωτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία προτιμά να διευκρινιστεί ότι η επικουρική προστασία εφαρμόζεται μόνον εφόσον δεν υπάρχει σχέση μεταξύ του κινδύνου ή της απειλής της βλάβης με οιονδήποτε από τους πέντε λόγους δίωξης της Σύμβασης («... για λόγους εκτός του πεδίου εφαρμογής του ορισμού του πρόσφυγα»). Όμως, το Γραφείο αντιλαμβάνεται ότι η χρήση του όρου «επικουρική», ο ορισμός του άρθρου 2 (ε) και ο τίτλος του κεφαλαίου έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι η επικουρική προστασία χορηγείται μετά την έκδοση αρνητικής απόφασης επί του αιτήματος για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή όταν το αίτημα ασύλου περιορίζεται ρητά στη χορήγηση της επικουρικής προστασίας.

Σχολιασμός του άρθρου 15 (γ): Υπάρχει συνεπής κρατική πρακτική χορήγησης επικουρικής προστασίας σε όσους κινδυνεύουν από αδιάκριτες αλλά σοβαρές απειλές λόγω ένοπλων συρράξεων ή γενικευμένης βίας. Επίσης, τα κράτη μέλη έχουν κατ' επανάληψη επιβεβαιώσει την υποστήριξή τους στις δραστηριότητες που η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχει αναλάβει σύμφωνα με την εντολή της για τη διασφάλιση της διεθνούς προστασίας όσων διαφεύγουν τις αδιάκριτες συνέπειες της βίας που προέρχεται από ένοπλες συρράξεις ή σοβαρή διατάραξη της δημόσιας τάξης. Αυτή η εξέλιξη της εντολής της Ύπατης Αρμοστείας συνδυάζεται με περιφερειακές ρυθμίσεις ειδικότερα στην Αφρική με τη μορφή της Σύμβασης που υιοθέτησε ο Οργανισμός Αφρικανικής Ενότητας το 1969 για τα Ειδικά Θέματα των Προβλημάτων των Προσφύγων στην Αφρική και στη Λατινική Αμερική με την Διακήρυξη της Καρθαγένης του 1984. Στην Ευρώπη, μια σειρά συστάσεων της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης και της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, ειδικότερα η Σύσταση (2001) 18 της Επιτροπής Υπουργών για την Επικουρική Προστασία, που υιοθετήθηκε στις 27.11.2001 αναγνωρίζουν επί-

510 τελικό, 12.9.2001 στη σελίδα 15 της ελληνικής έκδοσης. Βλέπε επίσης Κεφάλαιο «3. Κατευθυντήριες αρχές» της ως άνω αιτιολογικής έκθεσης στη σελίδα 6 της ελληνικής έκδοσης.

³⁷ Βλέπε επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 11 στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001) 510 τελικό, 12.9.2001 στη σελίδα 25 της ελληνικής έκδοσης.

σης την ανάγκη για διεθνή προστασία σε παρόμοιες περιπτώσεις. Άρα, η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη ρύθμιση παρόμοιων αναγκών από την Οδηγία.

Όμως, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η έννοια της «προσωπικής» απειλής δεν πρέπει να οδηγεί στην υιοθέτηση επιπλέον προϋπόθεσης και υψηλότερου επιπέδου μέτρου απόδειξης. Οι καταστάσεις γενικευμένης βίας χαρακτηρίζονται ακριβώς από την αδιάκριτη και απρόβλεπτη φύση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι άμαχοι πολίτες. Ταυτόχρονα, η Ύπατη Αρμοστεία συμφωνεί ότι αυτοί οι κίνδυνοι πρέπει να είναι άμεσοι και όχι απλά απομακρυσμένη πιθανότητα όπως για παράδειγμα όταν ο πόλεμος και η κατάσταση της γενικευμένης βίας έχουν ξεσπάσει σε διαφορετική περιοχή της ενδιαφερόμενης χώρας. Αφού επιτεύχθηκε εναρμόνιση των δικαιούχων της προσωρινής προστασίας συνάγεται ότι στους ενδιαφερόμενους που διαφεύγουν για παρόμοιους λόγους (αλλά όχι στο πλαίσιο της μαζικής εισροής) παρέχεται προστασία βάσει της παρούσας Οδηγίας.

Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι το πεδίο εφαρμογής της διάταξης περιορίζεται στις περιπτώσεις όπου συντρέχει η προϋπόθεση της «διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης». Όμως, όσοι διαφεύγουν αδιάκριτη βία και σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου γενικότερα μπορεί εξίσου να έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία. Το Γραφείο ελπίζει ότι τα κράτη θα αναγνωρίσουν ευρύτερα την ανάγκη προστασίας κατά την μεταφορά και την εφαρμογή της διάταξης αυτής στην εθνική τους νομοθεσία³⁸.

Παύση της επικουρικής προστασίας

Άρθρο 16. – 1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να δικαιούται επικουρικής προστασίας όταν οι περιστάσεις οι οποίες οδήγησαν στην αναγνώριση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία.

2. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη εξετάζουν εάν η μεταβολή των συνθηκών έχει τόσο ουσιαστικό και μη προσωρινό χαρακτήρα ώστε ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας να μην αντιμετωπίζει πλέον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.

Σχολιασμός του Άρθρου 16: Η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει να εφαρμοσθεί και στην παύση της επικουρικής προστασίας η εξαίρεση των «επιτακτικών λόγων» του δεύτερου εδαφίου της υπο-παραγράφου 5 του άρθρου 1 Γ της Σύμβασης του 1951. Όπως εξηγήθηκε παραπάνω (βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 11) το εδάφιο αυτό εκφράζει μια γενική ανθρωπιστική αρχή ευρέως αποδεκτή στην κρατική πρακτική.

Αποκλεισμός από την επικουρική προστασία

Άρθρο 17. – 1. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής δεν δικαιούται επικουρική προστασία όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για να θεωρείται ότι:

³⁸ Βλέπε επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 15 στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001) 510 τελικό, 12.9.2001 στη σελίδα 33 της ελληνικής έκδοσης.

α) έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως τα εγκλήματα αυτά ορίζονται στις διεθνείς συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί με σκοπό τη θέσπιση διατάξεων σχετικών με τα εγκλήματα αυτά,

β) έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα,

γ) είναι ένοχος πράξεων που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων εθνών όπως ορίζονται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων εθνών,

δ) συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία ή για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκονται.

2. Η παράγραφος 1 έχει εφαρμογή στα πρόσωπα που είναι ηθικοί αυτουργοί ή συμμετέχουν άλλως στη διάπραξη των εγκλημάτων ή πράξεων που αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο.

3. Τα κράτη μέλη δύνανται να αποκλείουν τους υπηκόους τρίτων χωρών ή τους ανιθαγενείς από το δικαίωμα επικουρικής προστασίας, εάν τα πρόσωπα αυτά διέπραξαν, πριν από την εισδοχή τους στο κράτος μέλος, ένα ή περισσότερα εγκλήματα, εκτός του πεδίου εφαρμογής της παραγράφου 1, τα οποία θα επέσυραν την ποινή της φυλάκισης εάν είχαν διαπραχθεί στο οικείο κράτος μέλος, και εγκατέλειψαν τη χώρα καταγωγής τους αποκλειστικά και μόνο για να αποφύγουν κυρώσεις συνεπεία των εγκλημάτων αυτών.

Σχολιασμός του Άρθρου 17 (3) : Δεδομένων των στενών σχέσεων του καθεστώτος του πρόσφυγα με τις επικουρικές μορφές προστασίας, στο μέτρο που αφορούν πρόσωπα που υπάγονται στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, εκφράζονται εν προκειμένω οι ανησυχίες που αποτυπώνονται στο σχολιασμό του άρθρου 12 της Οδηγίας. Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει επιπλέον ότι οι υποχρεώσεις των κρατών μελών κατά το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου όσον αφορά στην αρχή της μη επαναπροώθησης εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 21 (1) της Οδηγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας

Άρθρο 18. - Τα κράτη μέλη χορηγούν καθεστώς επικουρικής προστασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών ή σε ανιθαγενείς που πληρούν τις οικείες προϋποθέσεις σύμφωνα με τα κεφάλαια II και V.

Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος επικουρικής προστασίας

Άρθρο 19. - 1. Όσον αφορά αιτήσεις διεθνούς προστασίας οι οποίες υποβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο χορηγήθηκε από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοδήποτε δικαστικό όργανο, εφόσον το πρόσωπο αυτό παύσει να δικαιούται επικουρικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 16.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς, το οποίο χορηγήθηκε από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοδήποτε δικαστικό όργανο, εφόσον μετά τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας το πρόσωπο αυτό θα έπρεπε να είχε αποκλεισθεί από το δικαίωμα επικουρικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 3.

3. Τα κράτη μέλη ανακαλούν, τερματίζουν ή αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας ενός υπηκόου τρίτης χώρας ή ενός ανιθαγενούς, εάν:

α) αφού του αναγνωρισθεί το καθεστώς αυτό, το εν λόγω πρόσωπο έπρεπε να είχε αποκλεισθεί ή αποκλείεται του δικαιώματος επικουρικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2,

β) η εκ μέρους του διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πλαστών εγγράφων, υπήρξε αποφασιστική για τη χορήγηση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

4. Με την επιφύλαξη του καθήκοντος του υπηκόου τρίτης χώρας ή του ανιθαγενούς, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, να αποκαλύπτει κάθε σχετικό στοιχείο και να προσκομίζει κάθε σχετικό έγγραφο το οποίο έχει στη διάθεσή του, το κράτος μέλος το οποίο έχει αναγνωρίσει το καθεστώς επικουρικής προστασίας καταδεικνύει σε εξατομικευμένη βάση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει παύσει να δικαιούται ή δεν δικαιούται επικουρική προστασία σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 3 του παρόντος άρθρου.

Σχολιασμός του Άρθρου 19: Δεδομένης της στενής σχέσης του καθεστώτος του πρόσφυγα με τις επικουρικές μορφές προστασίας στο μέτρο που αφορούν πρόσωπα που εμπίπτουν στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκφράζονται εν προκειμένω οι ανησυχίες που αποτυπώνονται στο σχολιασμό του άρθρου 14 (4-6).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ Γενικοί κανόνες

Άρθρο 20. - 1. Το παρόν κεφάλαιο δεν θίγει τα δικαιώματα που προβλέπονται στη Σύμβαση της Γενεύης.

Σχολιασμός του Άρθρου 20 (1): Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σημειώνει ότι η Οδηγία δεν περιλαμβάνει ούτε ενσωματώνει πλήρως όλα τα δικαιώματα της Σύμβασης του 1951. Επιθυμεί να υπενθυμίσει στα κράτη ότι η Σύμβαση του 1951 επιβάλλει δεσμευτικές υποχρεώσεις στα κράτη μέλη και άρα αποτυπώνει τα ελάχιστα κριτήρια στα οποία συμφώνησαν όλα τα συμβαλλόμενα κράτη. Επίσης υπογραμμίζει ότι εφαρμόζονται οι σχετικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς και / ή τις περιφερειακές συμβάσεις του δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου που δεν αντανakλώνται στην Οδηγία και μπορεί να υπερβαίνουν τα όρια του πεδίου εφαρμογής της Σύμβασης του 1951³⁹. Για χάρη της πληρότητας και για να απο-

³⁹ Όσον αφορά στα δικαιώματα των αναγνωρισμένων προσφύγων και των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας σχετικές συνθήκες των δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι τα δύο διεθνή σύμφωνα, το Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (Ν.2462/1997) και το Σύμφωνο για τα Κοινωνικά, Οικονομικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (Ν. 1532/1985) του Δεκεμβρίου 1966, η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των Γυναικών του 1979 (Ν.1342/1983), η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού της 20.11.1989 (Ν. 2101/1992), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ν.Δ. 53/1974), ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (Ν. 1426/1984). Τα σχόλια αναφέρονται στις ισχύουσες υποχρεώσεις που απορρέουν από τα διεθνή κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου που δεν απαριθμούνται εξαντλητικά.

φευχθούν στην πράξη οι αβλεψίες η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει να περιληφθούν στη σχετική εθνική νομοθεσία όλες οι διατάξεις της Σύμβασης του 1951⁴⁰.

2. Το παρόν κεφάλαιο έχει εφαρμογή στους πρόσφυγες και στα πρόσωπα που δικαιούνται επικουρική προστασία, εκτός αν ορίζεται άλλως.

Σχολιασμός του Άρθρου 20 (2): Ως προς το καθεστώς και τα δικαιώματα όσων καθορίζεται ότι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία κατά πάγια θέση της η Ύπατη Αρμοστεία υποστηρίζει ότι τα δικαιώματα όσων αναγνωρίζεται ότι έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία πρέπει να διασφαλίζουν την προστασία των ατομικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων σε βάση ισότιμη με αυτή του καθεστώτος της Σύμβασης. Η Ύπατη Αρμοστεία ανησυχεί επειδή με το Κεφάλαιο αυτό αναγνωρίζονται διαφορετικά κριτήρια δικαιωμάτων και ωφελειών στους δικαιούχους της επικουρικής προστασίας των οποίων η ανάγκη διεθνούς προστασίας είναι εξίσου επιτακτική - και συχνά εξίσου μακρόχρονη σε διάρκεια - με αυτή των προσφύγων.

3. Κατά την εφαρμογή του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη την ειδική κατάσταση ευάλωτων προσώπων, όπως οι ανήλικοι, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες, οι ηλικιωμένοι, οι έγκυοι, οι άγαμοι γονείς που έχουν ανήλικα τέκνα και πρόσωπα που υπήρξαν θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.

4. Η παράγραφος 3 έχει εφαρμογή μόνο στα πρόσωπα για τα οποία διαπιστώνεται ότι έχουν ειδικές ανάγκες μετά από εξατομικευμένη αξιολόγηση της περίπτωσης τους.

5. Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα για τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου που αφορούν ανηλίκους.

Σχολιασμός του Άρθρου 20 (3-5): Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την αναγνώριση της ειδικής κατάστασης των ευάλωτων προσφύγων και ειδικότερα την κατά προτεραιότητα συνεκτίμηση της αρχής του συμφέροντος του παιδιού κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κεφαλαίου.

6. Τα κράτη μέλη δύνανται να περιορίζουν, εντός των ορίων της σύμβασης της Γενεύης, τα ευεργετήματα του παρόντος κεφαλαίου τα οποία παρέχονται σε πρόσφυγα, το καθεστώς ως πρόσφυγα του οποίου έχει χορηγηθεί βάσει δραστηριοτήτων στις οποίες επιδόθηκε με μοναδικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας.

Σχολιασμός του Άρθρου 20 (6): Όπως εξηγήθηκε παραπάνω (βλέπε σχολιασμό του άρθρου 5) η Σύμβαση του 1951 δεν προβλέπει κυρώσεις σε βάρος όσων συμπεριφέρονται με τρόπο που αποσκοπεί στην εξασφάλιση της προστασίας του καθεστώτος του πρόσφυγα. Κατά συνέπεια, είναι περιορισμένη η ευχέρεια των κρατών να μειώσουν τα οφέλη εξ αυτού του λόγου. Η ισότητα

⁴⁰ Για περαιτέρω πληροφορίες για την ερμηνεία των δικαιωμάτων της Σύμβασης βλέπε [UNHCR: Refugee Resettlement, An International Handbook to Guide Reception and Integration](#), September 2002.

μεταχείρισης όλων των προσφύγων αποτελεί βασική αρχή του διεθνούς προσφυγικού δικαίου (βλέπε άρθρο 3 της Σύμβασης του 1951).

7. Τα κράτη μέλη δύνανται να περιορίζουν, εντός των ορίων των διεθνών τους υποχρεώσεων, τα ευεργετήματα του παρόντος κεφαλαίου, τα οποία παρέχονται σε πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία, το καθεστώς επικουρικής προστασίας του οποίου έχει χορηγηθεί βάσει δραστηριοτήτων στις οποίες επιδόθηκε με μοναδικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για να αναγνωρισθεί ως πρόσωπο που δικαιούται επικουρικής προστασίας.

Σχολιασμός του άρθρου 20 (7) : βλέπε το σχολιασμό του άρθρου 20 (6).

Προστασία από την επαναπροώθηση

Άρθρο 21. - 1. Τα κράτη μέλη σέβονται την αρχή της μη επαναπροώθησης σύμφωνα με τις διεθνείς τους υποχρεώσεις.

Σχολιασμός του Άρθρου 21 (1) : Η Ύπατη Αρμοστεία αντιλαμβάνεται ότι στόχος του άρθρου 21 (1) είναι να υπενθυμίσει στα κράτη μέλη τις εκτός του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας υποχρεώσεις τους που απορρέουν από την αρχή της μη επαναπροώθησης.

2. Οσάκις δεν απαγορεύεται από τις διεθνείς υποχρεώσεις της παραγράφου 1, ένα κράτος μέλος δύνανται να αναπροωθήσει πρόσφυγα, ανεξαρτήτως του αν αναγνωρίζεται επισήμως ως τέτοιος, όταν:

α) υφίστανται εύλογοι λόγοι για να θεωρείται ότι το εν λόγω πρόσωπο αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται, ή

β) δεδομένου ότι έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού.

3. Τα κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν ή να χορηγήσουν την άδεια παραμονής πρόσφυγα επί του οποίου έχει εφαρμογή η παράγραφος 2.

Σχολιασμός των παραγράφων (2) και (3) του Άρθρου 21: Οι διατάξεις των παραγράφων (2) και (3) του άρθρου 21, που εν μέρει αποτυπώνουν τις εξαιρέσεις της αρχής της μη επαναπροώθησης που προβλέπει το άρθρο 33 (2) της Σύμβασης του 1951 δεν περιλαμβάνουν το σύνολο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Σύμβαση και ισχύουν εν προκειμένω. Κατά συνέπεια, η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει να αναφερθεί ρητά στη νομοθεσία μεταφοράς της Οδηγίας το άρθρο 32 της Σύμβασης του 1951 που θέτει τις προϋποθέσεις και τις διαδικαστικές εγγυήσεις για τον απέλαση του πρόσφυγα σε τρίτη χώρα. Οι δύο διατάξεις είναι συμπληρωματικές. Το άρθρο 32 (3) προβλέπει για παράδειγμα ότι στον πρόσφυγα για τον οποίο εκδόθηκε απόφαση απέλασης κατ' εφαρμογή του άρθρου 32 (1) πρέπει να «παρασχεθούν λογικές προθεσμίες προς επιδίωξη άδειας κανονικής εισόδου σε άλλη χώρα». Αυτή η ειδική διαδικαστική εγγύηση επιδρά στον τρόπο λειτουργίας του Άρθρου 33 (2) όπου προβλέπεται η απέλαση στη χώρα καταγωγής. Επίσης υποστηρίζει ότι η επαναπροώθηση αποτελεί το έσχατο μέσο, που εφαρμόζεται μόνον όταν άλλα μέτρα, όπως είναι η ποινική δίωξη ή η φυλάκιση στη χώρα ασύλου ή η απομάκρυνση σε τρί-

τη χώρα, δεν είναι διαθέσιμα ή είναι ανεπαρκή για την αντιμετώπιση των κινδύνων ασφαλείας. Βλέπε επίσης παραπάνω το σχολιασμό του άρθρου 14 (3) (α).

Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι το άρθρο 21 (2) αναφέρεται επίσης στους αιτούντες άσυλο. Η αναφορά αυτή όμως δεν είναι αναγκαία αφού η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 33 (2) εξαρτάται κατ' αρχήν από τη συνδρομή των κριτηρίων αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα στο πρόσωπο του ενδιαφερόμενου. Η αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας επιδρά καθοριστικά στην εφαρμογή του άρθρου 33 (2), τουλάχιστον ως προς την αξιολόγηση της αρχής της αναλογικότητας. Βλέπε επίσης το σχολιασμό του άρθρου 14 της Οδηγίας.

Ενημέρωση

Άρθρο 22. - Τα κράτη μέλη παρέχουν στα άτομα που έχουν αναγνωρισθεί ως χρήζοντα διεθνούς προστασίας, το συντομότερο δυνατόν μετά τη χορήγηση του αντίστοιχου καθεστώτος, πρόσβαση σε πληροφορίες, σε γλώσσα που πιθανολογείται ότι κατανοούν, σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις από το εν λόγω καθεστώς.

Σχολιασμός του Άρθρου 22: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη που προβλέπει την ενημέρωση όσων έχουν αναγνωρισθεί ότι χρήζουν διεθνούς προστασίας, αλλά θα προτιμούσε η νομοθεσία με την οποία θα μεταφερθεί η Οδηγία να υιοθετήσει τη διατύπωση «σε γλώσσα που κατανοούν». Κατά την άποψή της η προσήκουσα συμβουλευτική των προσφύγων και των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας διευκολύνει τη διαδικασία της αυτάρκειάς τους.

Διατήρηση της οικογενειακής ενότητας

Άρθρο 23. - 1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας. 2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος της επικουρικής προστασίας, που δεν πληρούν ατομικώς τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση των καθεστώτων αυτών, να δικαιούνται να αιτηθούν τα ευεργετήματα των άρθρων 24 έως 34, σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες και καθόσον αυτό συμβιβάζεται με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας.

Όσον αφορά τα μέλη της οικογένειας των δικαιούχων του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν τους όρους που ισχύουν για τα ευεργετήματα αυτά. Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη μεριμνούν ούτως ώστε τα τυχόν παρεχόμενα ευεργετήματα να εξασφαλίζουν ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο.

Σχολιασμός του Άρθρου 23 (1)-(2): Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας τα μέλη της ίδιας οικογένειας πρέπει να έχουν το ίδιο καθεστώς με τον επικεφαλής της οικογένειας (παρακολουθηματικό καθεστώς). Όπως προαναφέρθηκε [βλέπε το σχολιασμό του Άρθρου 2 (η)], η αρχή της ενότητας της οικογένειας αποτυπώνεται στην Τελική Πράξη της Συνδιάσκεψης των Πληρεξουσίων των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων και των Ανιθαγενών του 1951 και στο δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ προβλέπουν παρακολουθηματικό καθεστώς για τα μέλη των οικογενειών των προσφύγων. Η εμπειρία της Ύπατης Αρμοστείας αναδεικνύει την πρακτική αυτή ως τον πρακτικότερο τρόπο ρύθμισης του ζητήματος. Όμως, υπάρχουν περιπτώσεις όπου η αρχή του παρακολουθηματικού καθεστώτος δεν εφαρμόζεται, όταν για παράδειγμα τα μέλη της οικογένειας επιθυμούν να υπο-

βάλουν αυτοτελώς αίτημα ασύλου, ή όπου η εφαρμογή της είναι ασυμβίβαστη με την προσωπική κατάσταση των μελών της οικογένειας, όταν για παράδειγμα είναι πολίτες της χώρας υποδοχής ή λόγω της ιθαγένειάς τους δικαιούνται να απολαμβάνουν καλλίτερη μεταχείριση.

Τα ίδια ισχύουν για τα μέλη της οικογένειας των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας. Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει σχετικά ότι οι υποχρεώσεις των κρατών μελών να εξασφαλίζουν την προστασία της οικογένειας, κατ' εφαρμογή, *μεταξύ άλλων*, του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δεν περιορίζονται στους πρόσφυγες της Σύμβασης, αλλά επεκτείνονται στις οικογένειες όσων χρήζουν διεθνή προστασία. Κατά συνέπεια, πρέπει να καθοριστούν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των ωφελειών και των δικαιωμάτων των μελών της οικογένειας.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν έχουν εφαρμογή όταν το μέλος της οικογένειας αποκλείεται ή θα αποκλειόταν από το καθεστώς πρόσφυγα ή το καθεστώς της επικουρικής προστασίας κατ' εφαρμογή των κεφαλαίων III και V.

4. Ανεξαρτήτως των παραγράφων 1 και 2, τα κράτη μέλη δύνανται να αρνούνται, να περιορίζουν ή να ανακαλούν τα προαναφερόμενα ευεργετήματα για λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

Σχολιασμός του Άρθρου 23 (4) : Η γενικόλογη διατύπωση της διάταξης επιτρέπει βασικά στον εθνικό νομοθέτη των κρατών μελών να αποφασίσει την άρνηση ή την αφαίρεση των ωφελειών. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας η διάταξη είναι αόριστη αφού τα άρθρα 24 έως 34 ήδη παρέχουν επαρκείς δυνατότητες για τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής τους. Υπενθυμίζει όμως ότι σύμφωνα με γενικές αρχές του δικαίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου κάθε περιορισμός ανθρώπινου δικαιώματος πρέπει να εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό, να είναι κατάλληλος και ανάλογος για την επίτευξή του. Επιπρόσθετα, σημειώνει ότι πρέπει να υιοθετηθούν κατάλληλες διαδικαστικές εγγυήσεις.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι το παρόν άρθρο έχει εφαρμογή και σε άλλους στενούς συγγενείς οι οποίοι συγκατοικούσαν με την οικογένεια ως τμήμα της κατά τον χρόνο αναχώρησης από τη χώρα καταγωγής, ήταν δε τότε εξαρτημένοι, εν όλω ή κατά κύριο λόγο, από τον δικαιούχο καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας.

Σχολιασμός του Άρθρου 23 (5): Όπως υπογραμμίστηκε παραπάνω [(βλέπε σχολιασμό του Άρθρου 2 (η)) η Ύπατη Αρμοστεία λυπάται που μέλη της οικογένειας θεωρούνται όσα υπάγονται στον εν στενή εννοία ορισμό της. Επικαλούμενη τη νομολογία που έχει αναπτυχθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καλεί τα κράτη να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα που προβλέπει το άρθρο 23 (5) και να εφαρμόζουν το άρθρο ευρύτερα, ώστε να περιλάβουν και άλλους συγγενείς που εν όλω ή εν μέρει εξαρτώνται από την βασική οικογενειακή μονάδα.

Άδειες παραμονής

Άρθρο 24. - 1. Το συντομότερο μετά τη χορήγηση του σχετικού καθεστώτος, με την επιφύλαξη του άρθρου 21 παράγραφος 3 και εάν δεν υφίστανται επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δη-

μόσιας τάξης περί του αντιθέτου, τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος πρόσφυγα άδεια παραμονής, η οποία πρέπει να ισχύει για μία τριετία τουλάχιστον και να είναι ανανεώσιμη.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 23 παράγραφος 1, η άδεια παραμονής που χορηγείται στα μέλη της οικογένειας των δικαιούχων του καθεστώτος πρόσφυγα μπορεί να ισχύει για διάστημα μικρότερο των τριών ετών και να είναι ανανεώσιμη.

Σχολιασμός του Άρθρου 24 (1): Οι πρόσφυγες χρειάζονται καθεστώς ασφάλειας ώστε να επιτυγχάνουν την αυτάρκεια και να εντάσσονται ευκολότερα στην κοινωνία της χώρας ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς εργασίας. Σε αυτό το πνεύμα η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει να χορηγείται στους πρόσφυγες άδεια μόνιμης διαμονής είτε άμεσα ή το αργότερο μετά την εκπνοή της ισχύος της αρχικής χορηγηθείσας άδειας. Παρόμοια δικαιώματα μακροχρόνιας διαμονής πρέπει επίσης να αναγνωριστούν στα μέλη της οικογένειας.

Περαιτέρω, η Ύπατη Αρμοστεία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν ευνοϊκά, σύμφωνα με το Πόρισμα Νο. 69 (1992) (XLIII) της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή, αιτήματα για ανανέωση ή επανέκδοση άδειας διαμονής μετά τον τερματισμό της προσφυγικής ή της επικουρικής προστασίας όταν ο ενδιαφερόμενος είναι πλήρως ενταγμένος στην χώρα ασύλου⁴¹.

2. Το συντομότερο μετά την αναγνώριση του σχετικού καθεστώτος τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας άδεια παραμονής η οποία πρέπει να ισχύει για ένα έτος τουλάχιστον και να είναι ανανεώσιμη εκτός αν επιβάλλουν άλλως επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

Σχολιασμός του Άρθρου 24 (2): Δεν υπάρχει λόγος να αναμένεται ότι η ανάγκη της επικουρικής προστασίας είναι μικρότερης διάρκειας από αυτή της Σύμβασης του 1951. Αναγνωρίζοντας αυτή τη θέση η Ύπατη Αρμοστεία προτείνει η άδεια διαμονής που χορηγείται στους δικαιούχους της επικουρικής προστασίας να είναι ισόχρονη με αυτή των προσφύγων της Σύμβασης.

Ταξιδιωτικό έγγραφο

Άρθρο 25. - 1. Τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος πρόσφυγα ταξιδιωτικά έγγραφα σύμφωνα με το υπόδειγμα που περιέχεται στο παράρτημα της Σύμβασης της Γενεύης, ούτως ώστε να μπορούν να ταξιδεύσουν στο εξωτερικό, εκτός αν το αντίθετο υπαγορεύεται από επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

Σχολιασμός του Άρθρου 25 (1): Αυτή η διάταξη είναι σύμφωνη με το άρθρο 28 παρ. 1 της Σύμβασης του 1951. Το τελευταίο προβλέπει επιπρόσθετα ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εκδώσουν ταξιδιωτικό έγγραφο σε οποιονδήποτε άλλο πρόσφυγα βρίσκεται στο έδαφός τους. Επίσης θα εξετάσουν ευνοϊκά την περίπτωση έκδοσης ταξιδιωτικού εγγράφου σε πρόσφυγες που βρίσκονται στο έδαφός τους και αδυνατούν να εφοδιαστούν με ταξιδιωτικό έγγραφο από τη χώρα

⁴¹ Βλέπε επίσης Κατευθυντήριες Οδηγίες για την «Παύση του Καθεστώτος του Πρόσφυγα σύμφωνα με το Άρθρο 1 Γ (5) και (6) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων».

της νόμιμης διαμονής τους. Η Ύπατη Αρμοστεία ενθαρρύνει τα κράτη να παράσχουν αυτήν τη δυνατότητα. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 27 της Σύμβασης του 1951 οι στερούμενοι ταξιδιωτικού εγγράφου πρόσφυγες δικαιούνται, ανεξάρτητα από τη νομιμότητα της διαμονής τους, να εφοδιάζονται με έγγραφο ταυτότητας.

2. Τα κράτη μέλη χορηγούν στους δικαιούχους καθεστώτος επικουρικής προστασίας οι οποίοι αδυνατούν να εξασφαλίσουν εθνικό διαβατήριο, έγγραφα που τους επιτρέπουν να ταξιδεύουν τουλάχιστον όταν προκύπτουν σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι που απαιτούν την παρουσία τους σε άλλο κράτος, εκτός αν υπαγορεύεται το αντίθετο από επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

Σχολιασμός του Άρθρου 25 (2) : Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας δικαιούνται να εφοδιάζονται με ταξιδιωτικά έγγραφα, εφόσον δεν μπορούν να εφοδιαστούν με εθνικό διαβατήριο. Όπως και οι πρόσφυγες, συχνά οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας στερούνται εθνικού διαβατηρίου. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη δεν πρέπει να απαιτούν υψηλό επίπεδο στο βάρος της απόδειξης όσον αφορά στην αδυναμία εφοδιασμού με εθνικό διαβατήριο. Τουλάχιστον, στους δικαιούχους της επικουρικής προστασίας πρέπει να χορηγούνται έγγραφα ταυτότητας, τα οποία μπορεί να αποτελούν και αποδεικτικό στοιχείο του καθεστώτος τους. Διαφορετικά, μπορεί, στην πράξη να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην πρόσβαση στα δικαιώματα και στις ωφέλειες που τους αναγνωρίζονται.

Πρόσβαση στην απασχόληση

Άρθρο 26. - 1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους δικαιούχους του καθεστώτος πρόσφυγα να ασκούν μισθωτή ή ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα σύμφωνα με τους κανόνες που εφαρμόζονται γενικά στο επάγγελμα και στη δημόσια διοίκηση, αμέσως μετά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να παρέχονται στους δικαιούχους του καθεστώτος πρόσφυγα δυνατότητες να συμμετέχουν σε ορισμένες δραστηριότητες, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες τα οποία σχετίζονται με την απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση και πρακτική εξάσκηση σε χώρους εργασίας, υπό όρους ισοδύναμους με τους ισχύοντες για τους ημεδαπούς.

Σχολιασμός του Άρθρου 26 (1) - (2): Η διάταξη αυτή αποτυπώνει τα άρθρα 17 έως 19 της Σύμβασης του 1951 στο μέτρο που τα ελεύθερα επαγγέλματα κατά την έννοια του άρθρου 19 της Σύμβασης του 1951 περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της. Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι για να είναι αποτελεσματική η άσκηση του δικαιώματος πρέπει να ληφθούν διάφορα μέτρα πρακτικής φύσης. Πρόκειται για παράδειγμα για ζητήματα σχετικά με την άδεια διαμονής / τα έγγραφα ταυτότητας, κατά προτίμηση με μεγαλύτερη διάρκεια ισχύος, με στρατηγικές αντιμετώπισης της έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων, με εξαιρέσεις από προϋποθέσεις που είναι άσκοπα επιβαρυντικές ή αδυνατούν να πληρούν οι πρόσφυγες, με μαθήματα γλώσσας ειδικότερα ώστε να διασφαλισθεί η γνώση της γραφής

και της ανάγνωσης και με τη στέγασση που είναι σύμφωνη με τις ευκαιρίες απασχόλησης. Βλέπε επίσης σχολιασμό του άρθρου 27.

3. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους δικαιούχους καθεστώτος επικουρικής προστασίας να ασκούν μισθωτή ή ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα σύμφωνα με τους κανόνες και τους όρους που εφαρμόζονται γενικά στο επάγγελμα και στη δημόσια διοίκηση, αμέσως μετά την αναγνώριση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας. Η κατάσταση της αγοράς εργασίας στα κράτη μέλη μπορεί να λαμβάνεται υπόψη, μεταξύ άλλων και για τον ενδεχόμενο προσδιορισμό προτεραιοτήτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση για περιορισμένο χρονικό διάστημα που καθορίζεται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο δικαιούχος του καθεστώτος επικουρικής προστασίας να έχει πρόσβαση σε θέση απασχόλησης για την οποία έχει λάβει προσφορά σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες για τον προσδιορισμό προτεραιοτήτων στην αγορά εργασίας.

4. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι καθεστώτος επικουρικής προστασίας να έχουν πρόσβαση σε ορισμένες δραστηριότητες, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες τα οποία σχετίζονται με την απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση και πρακτική εξάσκηση σε χώρους εργασίας, υπό όρους που θα πρέπει να αποφασισθούν από τα κράτη μέλη.

Σχολιασμός του Άρθρου 26 (3) – (4) : Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας δεν υπάρχει βάσιμος λόγος διαφορετικής μεταχείρισης των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση. Κατά συνέπεια, η Ύπατη Αρμοστεία συστήνει οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας να έχουν δικαίωμα στην εργασία υπό τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που έχουν και οι πρόσφυγες και να επωφελούνται από τη διαθέσιμη επαγγελματική κατάρτιση, την εργασιακή εμπειρία και γενικότερα την απασχόληση που συνδέεται με την εκπαίδευση. Η πρόσβαση στην εργασία θα ελαφρύνει το βάρος της δημόσιας και κοινωνικής πρόνοιας που έτσι κι αλλιώς απαιτείται. Δεδομένου ότι το άρθρο 28 (2) προβλέπει ότι η κοινωνική βοήθεια στους δικαιούχους της επικουρικής προστασίας μπορεί να περιοριστεί σε «βασικές ωφέλειες» μπορεί να είναι επιτακτική η ανάγκη διασφάλισης της προσωπικής αυτάρκειάς τους καθώς και αυτής των οικογενειών τους με την πρόσβαση στη νόμιμη απασχόληση. Η πρόσβαση στην απασχόληση θα διευκολύνει ιδιαίτερα την ένταξη των προσφύγων και των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας στις κοινωνίες υποδοχής και θα μειώσει τον κίνδυνο της κοινωνικής δυσαρμονίας που απασχολεί αρκετά κράτη.

5. Εφαρμόζεται το ισχύον δίκαιο των κρατών μελών σχετικά με την αμοιβή, την πρόσβαση στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης όσον αφορά τη μισθωτή ή ανεξάρτητη δραστηριότητα καθώς και άλλους όρους εργασίας.

Σχολιασμός του Άρθρου 26 (5): Η Ύπατη Αρμοστεία ερμηνεύει τη διάταξη αυτή με την έννοια ότι οι πρόσφυγες και οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας απολαμβάνουν τη μεταχείριση που δικαιούνται κατά την εργατική νομοθεσία και κοινωνική ασφάλιση οι πολίτες της χώρας ασύλου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 24 παρ. 1 της Σύμβασης του 1951.

Πρόσβαση στην εκπαίδευση

Άρθρο 27. - 1. Τα κράτη μέλη παρέχουν πλήρη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα σε κάθε ανήλικο στον οποίο έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας υπό όρους ίδιους με τους ισχύοντες για τους ημεδαπούς.

2. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους ενήλικες στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας την πρόσβαση στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα και σε προγράμματα περαιτέρω κατάρτισης ή επιμόρφωσης, υπό όρους ίδιους με τους ισχύοντες για τους νομίμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών.

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ίση μεταχείριση μεταξύ των δικαιούχων του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας και ημεδαπών στο πλαίσιο των υφιστάμενων διαδικασιών αναγνώρισης αλλοδαπών πτυχίων, πιστοποιητικών και λοιπών αποδεικτικών επίσημων τίτλων.

Σχολιασμός του Άρθρου 27: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη που προβλέπει ότι όλα τα παιδιά έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τα παιδιά που είναι πολίτες των κρατών μελών. Υπογραμμίζει ότι *μεταξύ άλλων* σύμφωνα με το άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα άρθρα 2 (2) και 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα η πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται δωρεάν σε όλους και είναι υποχρεωτική. Περαιτέρω, καλωσορίζει την ισότιμη μεταχείριση των προσφύγων με τους πολίτες των κρατών μελών όσον αφορά στις διαδικασίες αναγνώρισης των αλλοδαπών διπλωμάτων κλπ. Ως προς την ορολογία, προτιμά τον όρο «παιδί» αντί για «ανήλικος» σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Ως προς την πρόσβαση των ενηλίκων στην εκπαίδευση η διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί περισσότερο ευέλικτα ώστε να είναι σύμφωνη με τα κριτήρια της Σύμβασης του 1951 (άρθρο 22) και το διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου που παρέχει περισσότερα δικαιώματα σε σχέση με το άρθρο 22 της Σύμβασης του 1951⁴². Αν και πιθανότατα οι περισσότεροι ενήλικες δεν έχουν ανάγκη την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μπορεί να υπάρξουν κάποιοι που ουδέποτε είχαν την ευκαιρία να διδαχθούν σε σχολείο, οπότε πρέπει να επωφεληθούν ως πρόσφυγες. Κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας πρέπει να ενθαρρύνεται η διδασκαλία των ενηλίκων, καθώς συμβάλει στην ένταξη των προσφύγων. Οι ενήλικες πρόσφυγες θα πρέπει επίσης να δικαιούνται όσο το δυνατόν ευνοϊκή μεταχείριση κατά την πρόσβαση στη δευτεροβάθμια και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ως προς τα δίδακτρα και έξοδα και τη χορήγηση υποτροφιών.

Η Ύπατη Αρμοστεία θεωρεί σημαντική την πρόσβαση των προσφύγων και των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας σε μαθήματα γλώσσας γιατί καθιστά δυνατή την ταχεία ένταξή τους στη χώρα υποδοχής. Γι' αυτό προτείνει το δικαίωμα αυτό να περιληφθεί στην εθνική νομοθεσία μεταφοράς της οδηγίας.

⁴² Βλέπε το άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου του 1948, τα άρθρα 13 (1) και (2) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα του Δεκεμβρίου 1966 (Ν. 1532/1985), το άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού της 20.11.1989 (Ν. 2101/1992) και το άρθρο 10 της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών της 18.12.1979 (Ν. 1342/1983).

Κοινωνική αρωγή

Άρθρο 28. – 1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι καθεστώτος πρόσφυγα και καθεστώτος επικουρικής προστασίας να λαμβάνουν στο κράτος μέλος στο οποίο έχουν χορηγηθεί τα καθεστώτα αυτά την αναγκαία συνδρομή, από άποψη κοινωνικής αρωγής, όπως οι υπήκοοι του εν λόγω κράτους μέλους.

2. Κατ' εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την κοινωνική αρωγή που χορηγείται στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στα βασικά ευεργετήματα, τα οποία θα χορηγούνται στα ίδια επίπεδα και υπό τους ίδιους όρους επιλεξιμότητας που ισχύουν για τους υπηκόους τους.

Σχολιασμός Άρθρου 28: Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι σύμφωνα με το άρθρο 23 της Σύμβασης του 1951 οι πρόσφυγες που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος των συμβαλλομένων κρατών δικαιούνται ισότιμη με τους πολίτες του κράτους υποδοχής μεταχείριση όσον αφορά την υπό του δημοσίου παρεχομένη πρόνοια και συνδρομή. Η ορολογία της Σύμβασης είναι επαρκώς ευρεία και καλύπτει όλα τα κοινωνικά επιδόματα που δικαιούνται οι πολίτες της χώρας υποδοχής. Περαιτέρω, παρέχει στα κράτη την αναγκαία ευελιξία να προσαρμόσουν τη διάταξη του άρθρου 23 στο ειδικότερο κοινωνικό σύστημά τους. Η Ύπατη Αρμοστεία αντιλαμβάνεται ότι η διάταξη αυτή σημαίνει ότι τα κράτη μέλη θα παρέχουν στους πρόσφυγες όλα τα κοινωνικά οφέλη που παρέχουν στους πολίτες τους.

Η Ύπατη Αρμοστεία εκφράζει τη λύπη της επειδή σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 28 της Οδηγίας οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας περιορίζονται στα βασικά κοινωνικά οφέλη και καλεί τα κράτη μέλη να μην μεταφέρουν αυτή τη διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο. Δεδομένης της δυναμικής των περιορισμών της πρόσβασης στην αγορά εργασίας κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 26 (3) είναι σημαντική η ανάγκη διασφάλισης της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας.

Ιατρική περίθαλψη

Άρθρο 29. – 1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι καθεστώτος πρόσφυγα και καθεστώτος επικουρικής προστασίας να έχουν πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη υπό όρους ίδιους με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του κράτους μέλους που έχει χορηγήσει το καθεστώς αυτό.

2. Κατ' εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την ιατρική περίθαλψη που χορηγείται στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στα βασικά ευεργετήματα, τα οποία θα χορηγούνται στα ίδια επίπεδα και υπό τους ίδιους όρους επιλεξιμότητας που ισχύουν για τους υπηκόους τους.

3. Τα κράτη μέλη παρέχουν, υπό ίδιους όρους επιλεξιμότητας με τους ισχύοντες για τους υπηκόους του κράτους μέλους που έχει χορηγήσει το καθεστώς, επαρκή ιατρική περίθαλψη στους δικαιούχους καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας οι οποίοι έχουν ιδιαίτερες ανάγκες, π.χ. τις εγκύους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τα πρόσωπα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή τους ανηλίκους που υπήρξαν θύματα οποιασδήποτε μορφής κακομεταχείρισης, αμέλειας, εκμετάλλευσης, βασανιστηρίων, βάνανσης, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης ή που έχουν υποφέρει από ένοπλες συγκρούσεις.

Σχολιασμός του Άρθρου 29: Η Ύπατη Αρμοστεία εκφράζει τη λύπη της επειδή οι δικαιούχοι της επικουρικής προστασίας έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις φροντίδες της υγείας. Το άρθρο 12 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα της 16.12.1966⁴³ αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να απολαμβάνει την καλλίτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία. Επίσης, η Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει διατυπώσει την άποψη ότι το δικαίωμα στη ζωή που αποτυπώνεται στο άρθρο 6 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων⁴⁴ περιλαμβάνει την υποχρέωση των κρατών να υιοθετούν θετικά μέτρα. Το πεδίο εφαρμογής των προαναφερόμενων κειμένων καλύπτει όλους όσους υπάγονται στη δικαιοδοσία των ενδιαφερομένων κρατών και δεν περιορίζεται στους πολίτες τους. Επίσης, και οι δύο Συμβάσεις περιλαμβάνουν διατάξεις για απαγόρευση των διακρίσεων. Άλλα σχετικά κείμενα, όπως είναι η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών της 18.12.1979⁴⁵ και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού της 20.11.1989⁴⁶ περιλαμβάνουν περαιτέρω κατευθυντήριες αρχές για τις ειδικές πτυχές του δικαιώματος στην υγεία. Η Ύπατη Αρμοστεία ελπίζει ότι τα κράτη μέλη θα λάβουν υπόψη και θα εφαρμόσουν κατάλληλα αυτή τη διάταξη. Σε αυτό το πλαίσιο καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν κατά τον καθορισμό της πρόσβασης σε κοινωνικά οφέλη την προσήκουσα ικανοποίηση των αναγκών της υγείας των μελών της οικογένειας των δικαιούχων της επικουρικής προστασίας (άρθρο 23 παρ. 2).

Ασυνόδευτοι ανήλικοι

Άρθρο 30. - 1. Το συντομότερο δυνατόν από τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων με το διορισμό κηδεμόνα ή, όπου χρειάζεται, με την ανάθεση της σχετικής ευθύνης σε οργάνωση επιφορτισμένη με τη μέριμνα και την ευημερία ανηλίκων ή με οποιαδήποτε άλλη ενδεδειγμένη μορφή εκπροσώπησης, συμπεριλαμβανομένης της βασιζόμενης στη νομοθεσία ή σε απόφαση Δικαστηρίου.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι ανάγκες του ανηλίκου να καλύπτονται δεόντως κατά την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας από τον διορισμένο κηδεμόνα ή εκπρόσωπο. Οι αρμόδιες αρχές αξιολογούν τακτικά την κατάσταση.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι ασυνόδευτοι ανήλικοι να τοποθετούνται είτε:

- α) μαζί με ενήλικους συγγενείς, ή
- β) σε οικογένεια που θα έχει την επιμέλεια του ανηλίκου, ή
- γ) σε ειδικά κέντρα φιλοξενίας ανηλίκων, ή
- δ) σε άλλου είδους καταλύματα κατάλληλα για ανηλίκους.

Εν προκειμένω, οι απόψεις του τέκνου λαμβάνονται υπόψη, ανάλογα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του.

4. Τα αδέρφια παραμένουν ενωμένα, στο μέτρο του δυνατού, λαμβανομένου υπόψη του μείζονος συμφέροντος του ενδιαφερομένου ανηλίκου και, ειδικότερα, της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς του/της. Οι μεταβολές κατοικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων περιορίζονται στο ελάχιστο.

⁴³ Βλέπε Ν. 1532/1985 (ΦΕΚ 45, τ. Α')

⁴⁴ Βλέπε Ν. 2462/1997 (ΦΕΚ 25, τ. Α')

⁴⁵ Βλέπε Ν. 1342/1983 (ΦΕΚ 39, τ. Α')

⁴⁶ Βλέπε Ν. 2101/1992 (192, τ. Α')

5. Τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της προστασίας του μείζονος συμφέροντος του ασυνόδευτου ανηλίκου, καταβάλλουν προσπάθεια για τον ταχύτερο δυνατό εντοπισμό των μελών της οικογένειάς του ανηλίκου. Σε περιπτώσεις ενδεχόμενης απειλής κατά της ζωής ή της ακεραιότητας του ανηλίκου ή των στενών συγγενών του, ιδίως εάν έχουν παραμείνει στη χώρα καταγωγής, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ούτως ώστε η συλλογή, επεξεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τα πρόσωπα αυτά να γίνεται σε εμπιστευτική βάση.

6. Τα άτομα που ασχολούνται με ασυνόδευτους ανηλικούς έχουν ήδη ή λαμβάνουν κατάλληλη κατάρτιση όσον αφορά τις ανάγκες τους.

Σχολιασμός του Άρθρου 30: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει το άρθρο αυτό που αναφέρεται ειδικά στα ελάχιστα κριτήρια της μεταχείρισης των ασυνόδευτων / χωρισμένων από τις οικογένειές τους παιδιών. Αναφορικά με την ορολογία, βλέπε το σχολιασμό του Άρθρου 2 (i). Για την εφαρμογή του άρθρου 30 *οι Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας για την Πολιτική και τη Διαδικασία στα πλαίσια της εξέτασης αιτημάτων ασύλου των Ασυνόδευτων Παιδιών του 1997* παρέχουν χρήσιμη καθοδήγηση⁴⁷.

Πρόσβαση σε κατάλυμα

Άρθρο 31. - Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας να έχουν πρόσβαση σε κατάλυμα υπό όρους ισοδύναμους με τους ισχύοντες για τους υπηκόους άλλων τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφός τους.

Σχολιασμός του Άρθρου 31: Η Ύπατη Αρμοστεία σημειώνει ότι το άρθρο 21 της Σύμβασης του 1951 υποχρεώνει τα κράτη να επιφυλάσσουν στους πρόσφυγες όσο το δυνατόν ευνοϊκότερη μεταχείριση. Ανάλογα με τις ειδικότερες συνθήκες που ισχύουν στη χώρα ασύλου και τις ιδιαιτερότητες της κάθε υπόθεσης η υποχρέωση της ευνοϊκότερης μεταχείρισης μπορεί να εγγυηθεί στους πρόσφυγες ευνοϊκότερες συνθήκες πρόσβασης σε στέγαση. Τα κριτήρια αυτά που περιλαμβάνονται σε διεθνή και περιφερειακά κείμενα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη κατά τη μεταφορά του άρθρου αυτού στην εθνική νομοθεσία⁴⁸.

Ελεύθερη κυκλοφορία εντός του κράτους μέλους

Άρθρο 32. - Τα κράτη μέλη επιτρέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία εντός του εδάφους τους των δικαιούχων καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας, υπό όρους και περιορισμούς

⁴⁷ Βλέπε σε: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html>. Βλέπε επίσης Save the Children and UNHCR, Separated Children in Europe Programme, "Statement of Good Practice", third edition, 2004 και Inter-agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children, January 2004.

⁴⁸ Βλέπε το άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το άρθρο 11 (1) του Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (Ν. 1532/1985, ΦΕΚ 45, τ. Α'), το άρθρο 14 (2) (θ) της Σύμβασης του ΟΗΕ για την εξάλειψη όλων των μορφών των διακρίσεων κατά των Γυναικών (Ν. 1342/1983, ΦΕΚ 39, τ. Α') και το άρθρο 27 παρ. 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν.2101/1992, ΦΕΚ 192, τ. Α'). Ιδιαίτερης σημασίας είναι ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης της 18.10.1961 (Ν. 1426/1984, ΦΕΚ 32, τ. Α') και η νομολογία επί του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

ίδιους με τους ισχύοντες για άλλους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος τους.

Σχολιασμός του Άρθρου 32: Η Ύπατη Αρμοστεία αντιλαμβάνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 της Σύμβασης του 1951 και το άρθρο 2 του Τέταρτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το δικαίωμα της επιλογής του τόπου κατοικίας περιλαμβάνεται στο δικαίωμα της ελευθερίας κυκλοφορίας.

Πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης

Άρθρο 33. - 1. Προκειμένου να διευκολυνθεί η ένταξη των προσφύγων στην κοινωνία, τα κράτη μέλη προβλέπουν προγράμματα ένταξης τα οποία θεωρούν κατάλληλα ή δημιουργούν προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν την πρόσβαση σε παρόμοια προγράμματα.

2. Όπου αυτό θεωρείται κατάλληλο από τα κράτη μέλη, παρέχεται πρόσβαση σε προγράμματα ένταξης στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας⁴⁹.

Σχολιασμός του Άρθρου 33: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη για τα προγράμματα ένταξης και υποστηρίζει τα κράτη μέλη για τον καθορισμό των στόχων και της στρατηγικής τους σε εθνικό επίπεδο. Σημειώνει ότι η ένταξη έχει τρεις αλληλοεξαρτώμενες διαστάσεις (νομική, κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική)⁵⁰. Από νομικής άποψης το κράτος υποδοχής πρέπει να αναγνωρίζει σταδιακά στους πρόσφυγες ευρύτερο φάσμα δικαιωμάτων και ωφελειών, που με την πάροδο του χρόνου περιλαμβάνει το δικαίωμα μόνιμης διαμονής και τη δυνατότητα κτήσης ιθαγένειας. Σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης του 1951 τα κράτη υποχρεούνται να διευκολύνουν, στο μέτρο του δυνατού, την πολιτογράφηση των προσφύγων. Σχετικά, η Ύπατη Αρμοστεία εκφράζει τη λύπη της επειδή η Οδηγία δεν αναφέρεται στις σχετικές υποχρεώσεις των κρατών, και καλεί τα κράτη μέλη να περιλάβουν τη διάταξη του άρθρου 34 της Σύμβασης του 1951 στη εθνική νομοθεσία τους και στα προγράμματα ένταξης. Η Ύπατη Αρμοστεία εκφράζει επίσης την ελπίδα ότι τα κράτη μέλη θα αναγνωρίσουν στους δικαιούχους της προσωρινής προστασίας το δικαίωμα πρόσβασης στα προγράμματα ένταξης.

Επαναπατρισμός

Άρθρο 34. - Τα κράτη μέλη δύνανται να παρέχουν συνδρομή στους δικαιούχους καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας οι οποίοι επιθυμούν να επαναπατρισθούν.

Σχολιασμός του Άρθρου 34: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει την πρόταση σύμφωνα με την οποία παρέχεται συνδρομή για τον εθελοντικό επαναπατρισμό. Ελπίζει ότι αυτή δεν θα περιορισθεί σε οικονομική ή υλική στήριξη, αλλά θα περιλάβει και κατάλληλες υπηρεσίες συμβουλευτι-

⁴⁹ Βλέπε επεξηγηματικό μνημόνιο στο προταθέν άρθρο 31 στην αιτιολογική έκθεση που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών και των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, COM (2001) 510 τελικό, 12.9.2001 στις σελίδες 41 και 42 της ελληνικής έκδοσης.

⁵⁰ Βλέπε [UNHCR, Local Integration, Global Consultations on International Protection](#), EC/GC/02/06, 25.4.2002.

κής που επιτρέπουν στους δικαιούχους να αποφασίζουν εμπειριστατωμένα για τον επαναπατρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ Συνεργασία

Άρθρο 35. - Τα κράτη μέλη ορίζουν εθνικά σημεία επαφής και γνωστοποιούν τη διεύθυνσή τους στην Επιτροπή, η οποία με τη σειρά της την γνωστοποιεί στα υπόλοιπα κράτη μέλη.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν, σε συνεννόηση με την Επιτροπή, κάθε πρόσφορο μέτρο για την ανάπτυξη απευθείας συνεργασίας και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών.

Σχολιασμός του Άρθρου 35: Ο μηχανισμός που προβλέπει το άρθρο 35 για τη διευκόλυνση της συνεργασίας και της ανταλλαγής των πληροφοριών μπορεί να αξιοποιηθεί για τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών με την Ύπατη Αρμοστεία. Αυτός ο ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας είναι σύμφωνος με την εντολή της να επιβλέπει την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων προστασίας των προσφύγων, κατά τα οριζόμενα στο Καταστατικό της και στα άρθρα 35 και 36 της Σύμβασης του 1951.

Προσωπικό

Άρθρο 36. - Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρχές και οι λοιποί οργανισμοί που εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία να έχουν ήδη λάβει την απαραίτητη κατάρτιση και δεσμεύονται από την αρχή της εμπιστευτικότητας όπως ορίζεται στο εθνικό δίκαιο, όσον αφορά κάθε πληροφορία την οποία λαμβάνουν στο πλαίσιο της εργασίας τους.

Σχολιασμός του Άρθρου 36: Η Ύπατη Αρμοστεία καλωσορίζει τη διάταξη αυτή για την αναγκαιότητα της κατάρτισης των αρχών και των λοιπών οργανισμών και για τη δέσμευσή τους από την αρχή της εμπιστευτικότητας. Σημειώνει ότι πρέπει να προβλεφθούν οι κανόνες της εμπιστευτικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ Εκθέσεις

Άρθρο 37. - 1. Έως τις 10 Απριλίου 2008 η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και προτείνει τυχόν τροποποιήσεις που είναι αναγκαίες. Οι εν λόγω προτάσεις τροποποιήσεων αφορούν κατά προτεραιότητα τα άρθρα 15, 26 και 33. Τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή όλα τα στοιχεία που είναι χρήσιμα για την κατάρτιση της εν λόγω έκθεσης έως τις 10 Οκτωβρίου 2007 .

2. Μετά την υποβολή της έκθεσης η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, τουλάχιστον ανά πενταετία, έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο

Άρθρο 38. - 1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία έως τις 10 Οκτωβρίου 2006 . Ενημερώνουν αμέσως σχετικά την Επιτροπή.

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, αυτές περιέχουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από τέτοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου που θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Έναρξη ισχύος

Άρθρο 39. - Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Αποδέκτες

Άρθρο 40. - Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Βρυξέλλες, 29 Απριλίου 2004 .

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. Mc Dowell